

DELINCVEN A JUVENIL

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

I.S.S.N. 1844-7473

Cuprins

Justi ia penal pentru minori din România: între deziderat i realitate.....	5
Dan BANCIU, Ecaterina BALICA, Cristina DÂMBOEANU	
Factorii predictivi în cazul comportamentelor antisociale la elevii de liceu. Studiu comparativ între mediile institu ionalizate de tip c min i cele neinstitu ionalizate din familii.....	17
Oana Alexandra MORCAN	
Standarde i perspective de dezvoltare în combaterea delincven ei juvenile	31
Diana-Elena ARHIRE	
Protec ia minorilor în condi iile actualei crizei economico-financiare	41
Tache BOC NIAL , Andrei BOC NIAL	
Audierea minorului de c tre instan - reflectarea normelor interna ionale în dreptul intern	53
Mihaela Cristina MOCANU	

DELINCVEN A JUVENIL

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

U.A.S.&C.S.A.S.U

Delincven a juvenil , anul III, num rul 1, octombrie 2010

I.S.S.N. 1844-7473

Pag. 5-16

Abstract:

Although disinclination seems to be the pathway in most countries from Europe and the US, as far as the juvenile legal system, in Romania is concerned most punishments for minor criminals involve imprisonment. This study proves that this type of punishments means higher economical costs, as well as difficulties and certain deficiencies in youth resocialising and reintegration process within their normal environment. As a result, it is necessary an expansion of introducing, within the Romanian legislation, some alternative punishments to imprisonment like: working for the community, conflict solving between criminal and victim, probation.

Key words:

*justice for minors,
juvenile criminality,
alternative punishments,
disinclination*

**JUSTI IA PENAL
PENTRU MINORI
DIN ROMÂNIA:
ÎNTRE DEZIDERAT I
REALITATE**

**cs I dr. Dan BANCIU,
cs III dr. Ecaterina BALICA,
cs dr. Cristina DÂMBOEANU**

Institutul de Sociologie al
Academiei Române

DELINCVEN A JUVENIL

Problema justi iei pentru tineri r mîne o problem deschis în România de ast zi, c reia nu i s-au g sit înc solu iile cele mai potrivite. A a cum se tie, variabilele psihologice sau sociale care influen eaz conduitele delincvente ale minorilor sunt diferite de cele care determin comportamentele infrac ionale ale adul ilor. Asemenea diferen e sunt ignorate îns , în cea mai mare parte, de sistemul justi iei pentru minori, care se centreaz asupra sanc ion rii, deopotriv , a tuturor categoriilor de delincveni i (care comit delikte violente sau delikte contra propriet ii), aplicându-le sentin e deosebit de dure, mergând pîn la pedeapsa cu închisoarea, în timp ce acord prea pu in aten ie procesului de rehabilitare i recuperare social . Pe de alt parte, justi ia pentru minori din România ignor faptul evident c delincveni i nu sunt altceva decât victime ale unui proces de educa ie i socializare deficitar, în cea mai mare m sur , în familie i coal . (Banciu i R dulescu, 2002)

Spre deosebire de România, în foarte multe ri s-a structurat, treptat, un sistem de justi ie adoptat special pentru delincveni i minori, care a fost conceput i proiectat anume pentru a proteja minorii în cauz de stresul procedurilor juridice tradi ionale i în care accentul este pus mai mult pe ideea de *tratament i recuperare social* a minorilor, decât pe cea de *recriminalizare* i pedeaps (Bouth, 1992). Acest sistem special de justi ie a minorilor delincveni i (denumit Juvenile Justice System) include, al turi de pedepsele clasice, o gam diversificat de *m suri alternative* aplicate minorilor în cadrul *comunit ii* i cu sprijinul acesteia, cum ar fi: realizarea unei presta ii în folosul comunit ii, proba iunea, medierea dintre delincvent i victim , ghidare educativ , repararea daunelor produse de c tre delincvent etc. (van Dousselaere, 2003).

Din nefericire, de i în România, dup 1989, au început s se fac sim ite unele tendin e de decriminalizare a delictelor comise de minori, justi ia nu dispune înc de un sistem individualizat de tratament juridic destinat minorilor, precum i de criterii adecvate care s permit instan elor diferen ierea între gradul de gravitate a delictelor i diversele categorii de minori delincveni i, dintre care unii au cariere infrac ionale bine structurate, iar al ii comit delikte doar în mod ocazional. Chiar dac vechea filosofie a justi iei penale din România, care punea accentul pe regimul juridic sanc ionator i exemplar ce trebuie aplicat minorilor delincveni i, tinde s fie înlocuit

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

cu cea a ap r rii i protej rii, continu s persiste, la nivelul multor instan e de judecat , o oarecare confuzie între *protec ia* care trebuie acordat minorilor delincven i i *sanc ionarea* lor.

Specific perioadei de tranzi ie este faptul c , în principal, "sursele" care genereaz sau favorizeaz fenomenul de delincven juvenil sunt reprezentate de: a) minorii apar înând a a-numitului fenomen "*copii str zii*", afla i în strad , pe strad sau sili i s tr iasc pe strad , afla i în proximitatea devian ei juvenile i provenind din cei f r familie sau alunga i de familie, maltrata i i abuza i de p rin i, rude sau alte persoane, i care sunt nevoi i s fure, s cer easc sau s se prostitueze; b) minorii care sunt sau au fost *institu ionaliza i*, defavoriza i din punct de vedere afectiv, social i familial, care sunt lipsi i de un climat social adecvat, capabil s le asigure o real protec ie i o reinser ie normal cu cea a mării majorit i a copiilor, devenind, de multe ori, victime ale unor anturaje nefaste cu propensiune spre delincven : c) minorii cu *e ec* sau *abandon* colar sau profesional, lipsi i de mijloace materiale pentru a urma coala sau nevoi i s o abandoneze pentru a munci la "negru" i care se angajeaz , de timpuriu, în activit i deviante i delincvente.

Datele statistice oficiale evideniaz c , în perioada de tranzi ie, *delincven a juvenil* a reprezentat un procent de circa 10%, în medie, în ansamblul delincven ei sanc ionate din România (Anuarul Statistic, 2002), minorii condamna i de instan e comi ând, cu predilec ie, delict de furt, cer etorie, vagabondaj, tâlh rie, loviri i violen e fizice, dar i omoruri i violuri. Ca o tr s tur general , majoritatea minorilor sanc iona i, între 1990-2000, prezentau serioase deficien e de socializare familial , social i colar , concretizate prin fuga de acas i de la coal , abandon colar, consum de alcool i aurolac, furturi i loviri în compania altor minori sau chiar adul i, acte de prostitu ie etc. (Ibidem).

Analiza evolu iei sanc iunilor i pedepselor aplicate minorilor delincven i în aceea i perioad relev c , spre deosebire de alte sisteme penale, europene sau americane, unde se constat o diminuare sensibil a ponderii pedepselor privative de libertate aplicate minorilor delincven i, în România situa ia a fost invers , o lung perioad de timp (mai ales, între 1990-2000) instan ele aplicând, cu preponderen , pedeapsa închisorii pentru minori. Astfel, în anul 1996, din cei 10.377 de minori condamna i de c tre instan ele de judecat , aproximativ 50% au fost condamna i la pedeapsa închisorii (4.667 de minori), iar aceast tendin s-a men inut constant pân în anul 2000.

DELINCVEN A JUVENIL

Tributar unor paradigme "paternaliste", existente și în regimul totalitar, conform ciora "dac nu exist închisoare, nu exist pedeapsa", aplicarea cu preponderen de c tre instan e a pedepsei închisorii s-ar putea datora urm toarelor cauze: a) confuzia existent între *cauzele* delincven ei juvenile și *consecin ele* acesteia, m surile de politic penal adoptate de c tre instan e încercând s combat mai ales *efectele* fenomenului – minorii delincven i – și nu *cauzele* reale ale acestuia – s r cia familial , abandonul familial și colar, maltratarea și abuzul familial, violen a din societate etc.; b) necunoa terea sau ignorarea de c tre instan e a *specificului* delincven ei juvenile și a naturii acesteia, punând sub semnul echivalen ei gravit ii actele comise de minori cu cele comise de persoane adulte; c) oscilarea instan elor între o *ideologie* a *protec iei* minorului și una a *represiunii* acestuia, prin considerarea ca fiind mult mai grave delictul comise de minori, comparativ cu cele comise de persoanele adulte și care, în aceea i perioad , au fost sanc ionate doar într-o propor ie de pân la 40% cu pedeapsa închisorii.

Punând în felul acesta problema sistemului prezent de sanc ionare a minorilor delincven i cu *închisoarea* nu dorim, desigur, s elud m *substratul* real al fenomenului de delincven juvenil și nici *efectele* sale negative pentru mul i tineri, ca și pentru societate în general. Îns , credem c a sanc iona penal dur, și uneori f r a ine seama și de personalitatea și cariera delincventului minor, sau a "amenda" identic conduita unui tân r aflat în "deriv " cu cea a unui delincvent adult însemn , de fapt, s -i sanc ion m pe tineri pentru erorile de educa ie și socializare comise de educatorii lor în primul rând și s -i "împingem" prin "pedepsirea exemplar " spre viitoarea carier delincvent structurat și recidivist .

Începând cu anul 2000, și mai ales dup anul 2002 când și în România au început s func ioneze serviciile de reintegrare și supraveghere social a delincven ilor, se simte o relativ "ameliorare" a justi iei pentru minori, în sensul c a sc zut ponderea pedepselor cu închisoarea și a crescut cea a m surilor alternative, fiind tot mai mult aplicat m sura suspend rii condi ionate a închisorii. De pild , dac în 1993 această m sur de inea o pondere de doar 3,8% în totalul sanc iunilor penale aplicate minorilor, ea a crescut la 18,4% în 1996, atingând 22,7% în 2002. În mod corelativ, s-a diminuat treptat și ponderea pedepsei cu închisoarea aplicat minorilor delincven i, astfel încât în anul 2004, din totalul de 6.341 minori condamna i definitiv de

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

instan e, doar 28,2% (adic 1.794 de minori) au primit ca sanc iune închisoarea.

Potrivit proiectului noului Cod penal, în viitor gama sanc iunilor alternative aplicate minorilor delincven i din România se va extinde sim itor, fiind prev zute noi tipuri de asemenea sanc iuni i anume: a) *munca neremunerat* în folosul comunit ii, care va putea fi aplicat ca sanc iune principal în cazul delincven ilor care au comis delikte f r gravitate deosebit i pentru care legea prevede pedeapsa închisorii sau a închisorii stricte de cel mult 3 ani; b) *amânarea pronun rii pedepsei*, care poate fi aplicat în cazul delictelor pentru care legea prevede pedeapsa închisorii sau a închisorii stricte de cel mult 5 ani, dac delincventul nu are antecedente penale; c) *suspendarea execut rii pedepsei sub supraveghere*, aplicat în cazul acelor delikte în care pedeapsa aplicat este închisoarea de cel mult 4 ani i dac delincventul nu a mai fost condamnat anterior la pedeapsa închisorii mai mare de un an; d) *libertatea sub supraveghere sever*, care va înlocui o bun parte din ponderea m surii educative a intern rii într-un centru de reeducare.

Aceste m suri vor fi aplicate de c tre instan ele de judecat cu sprijinul *Serviciilor de reintegrare social i supraveghere*, înfiin ate în România în anul 2000 în baza O.G. nr. 92/2000 i a Legii nr. 129/2002 privind organizarea i func ionarea acestor servicii, care în anul 2005 au fost denumite Servicii pentru protec ia victimei i reintegrarea social a infractorului, iar din anul 2006 Servicii de proba iune. De asemenea, începând cu anul 2005, în cadrul justitiei pentru minori, vor fi înfiin ate în mod treptat, la nivelul fiec rui jude , *Tribunale pentru minor i familie* abilitate s judece numai cazurile cu delincven i minori (primele asemenea tribunale func ioneaz deja la Bra ov i Timi oara).

Este evident faptul c , în pofida acestor optimiz ri i îmbun t iri, sistemul justitiei pentru minori din România continu s fie caracterizat de o serie de caren e i deficien e, între care men ion m: a) num rul destul de ridicat al minorilor condamna i definitiv de instan ele de judecat , care îns au comis delikte doar ocazional sau accidental, sanc iona i în cadrul unui regim juridic identic cu minorii ce prezint cariere delincvente structurate, recurente sau reiterative; b) num rul relativ redus al minorilor care au beneficiat de m suri alternative sau comunitare în raport cu num rul înc ridicat al minorilor sanc iona i cu pedeapsa închisorii; c) plasarea sau internarea multor minori delincven i în penitenciare pentru delincven i

DELINCVENIA A JUVENIL

adulii, ca și numărul extrem de redus al instituțiilor corecționale speciale numai pentru minorii delincvenți cu deficiențe fizice sau mentale și care au nevoie de un tratament medical adecvat și de un regim special de educație și resocializare.

O problemă aparte generată de "tentaia" intensificării pedepselor pentru minori o reprezintă costurile ridicate ale detenției, dar și dificultățile apărute în procesul de resocializare a acestora în centrele de reeducare și penitenciarele pentru minori. Calculele efectuate de specialiștii din Administrația Națională a Penitenciarelor evidențiază faptul că ansamblul costurilor internării unui tânăr delincvent într-o instituție corecțională – unde este nevoie de mai mult supraveghere și asistență socială și psihologică și de mai multe servicii educaționale – sunt, de regulă, mai ridicate decât în cazul închisorilor pentru adulți (Bălan și colab., 2002). Într-un spațiu închis sau într-o instituție totală (Goffman, 2002), cum sunt centrele de reeducare și penitenciarele, este foarte dificil să-și învețe pe minori să-și "redescopere" personalitatea și să accepte și să învețe modelele de comportament. Pedepsa propriu-zisă, *închiderea*, nu face decât să-i izoleze doar temporar într-un anumit loc, închisoarea fiind, de fapt, o veritabilă "coală" în care tinerii învață prin "inducere negativă" o serie de tehnici criminale sau să adopte valori și norme specifice mediului penitenciar, pe care să le utilizeze, ulterior, după eliberare, în viața cotidiană, motiv pentru care, de multe ori, reiterează cariera infracțională. În acest sens, datele unei cercetări ample, efectuate în anul 2002 de către Administrația Națională a Penitenciarelor pe un eșantion de 780 de minori aflați în penitenciare și centre de reeducare (Puca și Banciu, 2006), relevă că din totalul minorilor condamnați pentru delictul de furt (64,2%) peste 15% au mai fost internați într-un penitenciar, 6% au fost condamnați la pedeapsa închisorii cu suspendare condiționată, iar 7% dintre aceștia au mai trecut printr-un centru de reeducare. O situație asemănătoare este întâlnită și în cazul minorilor sancționați pentru delictul de tâlhărie, dintre care circa 43,4% au mai comis anterior diverse delicturi pentru care au suferit diverse sancțiuni juridice (Ibidem).

În prezent, în centrele de reeducare și penitenciare apare o nouă generație de minori delincvenți, implicit, probleme noi pe care le ridică această generație. Minorii sunt mai fragilizați psihic, din ce în ce mai dezamăgiți de adulți, cu o capacitate mai mare de a risca și de a corupe, care devalorizează lumea și propria persoană, mai predispuși spre devianță și delincvență și mai puși în pregătire pentru a exercita

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

diverse roluri sociale. La toate acestea se adaugă lipsa unui ideal în viață, minorii consider că sunt "nimeni și ai nimănui". Fără un statut social de apărare, teama de a-l pierde nu constituie un motiv care să-i determine să facă eforturi pentru a se conforma normelor sociale. Contactele adeseori neplăcute, mai ales cu adulții, fac ca ei să nu valorizeze opinia acestora, ceea ce aduce un plus de dificultate în stabilirea unor contacte care să faciliteze încercarea de a-i recupera.

În acest context, este din ce în ce mai mult nevoie ca în aceste instituții corecționale să existe modele pe care tinerii să le urmeze și care să înlocuiască imaginea negativă a adultului care i-a dezamăgit și imaginea afaceristului care a reușit să-și croiască drum prin societate prin orice mijloace. Soluția propusă pentru recuperarea acestor tineri este reconstruirea imaginii de sine și a identității, întrucât "fără conștiință a propriei valori comportamentul moral este un lux inutil".

Literatura de specialitate evidențiază ca principalele trăsături ale adolescentului delincvent sunt: tendința către agresivitate (latent sau manifest) bazată pe un fond de ostilitate, de negare a valorilor promovate de societate, instabilitatea emoțională (generată de căderile educaționale și de fragilitatea eului), inadaptarea socială (provenită din augmentarea sentimentului de nesiguranță pe care adolescentul caută să-l suprimă prin schimbarea frecventă a domiciliului sau vagabondaj, prin evitarea formelor organizate de existență și activitate), tendințe egocentrice, duplicitatea conduitei, dezechilibrul existențial exprimat prin patimi, vicii, perversiuni, irosire absurdă a banilor, atitudine nefavorabilă față de norme și față de muncă, instabilitatea emoțională și imaturizare caracterologică manifestată prin autocontrol insuficient, minimalizarea greșelilor și a actelor antisociale comise. Insuficienta maturizare afectivă a delincventului minor se justifică prin: lipsa unei autonomii afective care determină o creștere a sugestibilității, insuficienta dezvoltare a autocontrolului afectiv, slabă dezvoltare a emoțiilor și sentimentelor superioare, îndeosebi a celor morale.

Din această perspectivă, activitatea de optimizare a personalității lor trebuie să le amelioreze calitățile sociale (stima de sine, înțelegerea de roluri sociale), să le creeze și dezvolte competențe care să ducă la creșterea valorii personale, să-i "împace" cu comunitatea, să le ofere încrederea în adulți, să le trateze iluziile, să-i introducă în relații generatoare de valori, pentru ca în final să le crească competența de viață care să însemne: respectul normelor și

DELINCVEN A JUVENIL

valorilor sociale, urmarea unei coli sau a unei calificari, dezvoltarea abilitatilor de a lucra în echipa, disciplina etc.

Pentru acest motiv, se impune cu necesitate transformarea centrelor de reeducare din institutii custodiale în *comunitati educative*, în care accentul sa fie pus nu pe sancționarea minorului, ci pe protejia si asistenta sociala acestuia, care sa-i corecteze deficientele educative si morale, ele trebuind sa devina un mediu securizant din punct de vedere afectiv, moral si social pentru minor.

Acest lucru pare sa fie confirmat si de majoritatea opiniilor si atitudinilor minorilor internati în aceste centre de reeducare si penitenciare, în legatura cu eventualele lor *proiecte de viitor*, dupa ce vor fi eliberati (Ibidem, p. 21). Pe primul loc, în ordinea ierarhiei r spunsurilor, se situeaza dorinta de a lucra, de a avea un pardestul de sceptici în legatura cu ansele de a gasi efectiv un loc de muncadup terminarea pedepsei. Ateptarile lor pot fi rezumate astfel: "Încerc sa-mi gasesc de lucru", "Vreau sa muncesc, restul nu conteaza", "Sunt dispus sa muncesc, numai sa nu mai ajung aici", "Vreau sa muncesc, dar cred ca am sa fiu respins peste tot", "Degeaba încerc sa muncesc, ca tot pe curiam consider alii" etc. În schimb, alii minori sunt mai categorici în privinta estimarii anselor lor de nereuita si neintegrare dupa ce vor executa pedeapsa, considerând ca: "Daca nu gasesc de muncavoifura, ce altceva sa fac" sau "Varavoimunci, iar iarna voifura" (Ibidem, p. 22).

Un numar relativ mare de minori doresc sa praseasca ra din motive precum: "Toi fraii mei sunt acolo", "Acolo se fac bani multi", "Daca mai ramân aici, iar fac rele", "Acolo e imposibil sa nu gasesc de lucru". Majoritatea minorilor din aceasta categorie afirmaca vor sluceze, dar probabil ca motivaia principala este dorinta de a obine câtiguri mari într-o perioada de timp scurt.

Un procent relativ mare de minori afirmaca nu au planuri de viitor, ca nu s-au gândit niciodata la ce vor sa fac atunci când vor prasi centrul/penitenciarul: "Nu tiu ce sa-mi doresc, nu am nici coal, nici meserie", "Vreau sa-mi continui viaa", "Nu m-am gândit niciodata ce vreau de la viaa", "Vreau sa-mi tr iesc viaa la maxim", "Nu pot sa-mi imaginez cum va fi când voi fi liber". Dramatic este r spunsul unui minor care percepe sancționarea privativade libertate ca pe o perioada în care existenta i-a fost suspendata: "Nu vreau decât sa plec de aici si sa-mi iau viaa înapoi!" (Ibidem, p. 23).

Cercetarea men ionata a evidențiat faptul ca, în prezent, fenomenul delincvenei juvenile este departe de a fi atins "cote"

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

alarmante, dar c el reprezint o important problem social care trebuie s fac obiectul preocup rilor cercet torilor i factorilor cu atribu ii de socializare i control social. Ace tia trebuie s fie con tien i de faptul c *adolescen a* reprezint o etap important n via a t n rului, caracterizat prin puternice oscila ii i "crize" interne, care-l fac pe minor deosebit de sensibil, dar mai ales vulnerabil la ac iunea unor factori de socializare negativ . n acest etap dificil , denumit i "criza juvenil " sau "v rsta dificil ", cre te independen a t n rului mai ales n plan valoric, de i, n pofida atitudinilor frecvente de bravare, dependen a material i cea afectiv fa de propria familie r m n e activ n c un timp ndelungat. Acest tendin este exprimat de un negativism fa de toate reperele din copil rie (reguli, obiceiuri, principii), dar i de o gam foarte larg de striden e i excentricit i: revolta contra interdic iilor educative, respingerea modelelor culturale i a normelor morale propuse de adult, afirmarea unor modele contestatare de conduit , n general, o oscila ie a personalit ii ntre normal i patologic. Tocmai de aceea, adolescentul trebuie supravegheat ndeaproape, astfel nc t s se elimine factorii de risc ai procesului educativ i s se asigure socializarea individului, formarea con tiin ei morale a adolescentului devenind astfel cel mai dificil capitol al educa iei.

La acest v rst foarte frecvente sunt conduitele care ncalc normele fie din ignoran , fie cu bun tiin . Fuga de acas i de la scoal , abdicarea de la sarcinile impuse de familie i scoal , indisciplina, antrenarea n anturaje dubioase, fumatul, consumul de alcool, nonconformismul n inut i n limbaj sunt tot attea tipuri de comportamente care dovedesc gustul pentru risc i pentru aventur al adolescentului, nscriindu-se printre caracteristicile specifice acestei perioade de via . Individul se afl nc n stadiul de formare i ca atare este deosebit de receptiv i sensibil la ac iunile factorilor din mediul social, ceea ce conduce la concluzia ca o asociere ntre ace ti factori negativi i predispozi ia adolescentului pentru risc i aventur poate determina apari ia unor conduite delincvente. Aceste manifest ri nu trebuie interpretate ca elemente dominante ale unei atitudini delincvente n formare, ele putând fi corectate sau eliminate printr-un efort sus inut din partea celor investi i cu responsabilitatea educ rii si socializ rii pozitive a adolescen ilor (familia i coala, n primul r nd).

Aceste tipuri de comportamente, de la cele mai pu in grave p n la infrac iuni, de cele mai multe ori, pentru t n r, apar ca "normale", de i percep ia publicului (a adul ilor) este total opus ,

DELINCVEN A JUVENIL

considerând toate aceste fapte drept infracțiuni ce trebuie să intre sub incidența legii penale și să fie sancționate. Sunt ignorate astfel semnificațiile pe care le resimte adolescentul față de astfel de conduite, el având în vedere, pe de o parte, încercarea sa de afirmare (și toate elementele specifice vârstei: gust pentru risc, aventura, bravada, dovedirea curajului), și, pe de altă parte, lipsa sprijinului moral, conflictele cu familia sau cu educatorii și în general greșelile adultului însumate într-un eec al educației (nu trebuie uitate însă ocaziile favorizante întâmplătoare). În ansamblu, aceste elemente sau motive sunt specifice vârstei minoratului, fiind când astfel diferența față de motivele antisociale ale adultului; de fapt, preocuparea principală ar trebui să vizeze mai mult ceea ce va deveni minorul (personalitatea lui viitoare), decât ceea ce a făcut (faptele comise), accentuând diferența față de adult, latura educativă în detrimentul celei punitive.

Pentru acest motiv, se impune cu necesitate adoptarea unor soluții sociale, economice, culturale și legislative, care să aibă în vedere:

a) măsurile de prevenire și diminuare a delincvenței juvenile trebuie să vizeze nu doar latura legislativă, sancționatorie a fenomenului, cât mai ales să aibă în vedere măsuri concrete de susținere a familiei și copilului, prevenirea abandonului școlar, a violenței intrafamiliale etc., în general acțiuni care pot diminua o serie de fenomene care pot favoriza comportamentul delincvent precum: sărăcia, omajul, marginalizarea dar și prevenirea prin responsabilizarea individuală și colectivă (desfășurarea unor programe de educație împotriva consumului de alcool și de droguri, de învățare a comunicării și a deprinderilor sociale).

b) în penitenciarele românești există un număr mare de minori, fenomen nejustificat atât din punct de vedere juridic, dar mai ales al procesului de recuperare morală și socială al acestora. Deși Codul Penal prevede că pedeapsa se aplică numai dacă se apreciază că luarea unei măsuri educative nu este suficientă pentru îndreptarea minorului, considerăm că, de multe ori, se aplică cu prea mare ușurință pedeapsa închisorii, deși într-un penitenciar recuperarea acestuia este mult îngreunată de regimul specific, de pericolul contaminării, de imposibilitatea desfășurării unor activități în comunitate etc.

c) este necesar proiectarea unor noi modalități de reacție socială care să provină nu din zona punitivă, ci din cea autentic educativă și să vizeze aplicarea unor măsuri alternative la pedeapsa închisorii. Pedepsele alternative la închisoare reprezintă nu doar aplicarea în

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

practic a principiului intervenției minime, dar și un mijloc eficient de recuperare morală și socială a minorilor care au comis infracțiuni. Acestea au în vedere un răspuns adaptat la nevoile de dezvoltare ale minorului și, în legislația europeană, sunt deosebit de variate: sancțiunile verbale - mustrare, admonestare, avertisment, impunerea unor reguli de conduită (a nu frecventa anumite medii, localuri sau spectacole, a nu fi însoțit de anumite persoane, a nu consuma băuturi alcoolice, a nu frecventa anumite grupuri sau asociații, a nu avea în posesie anumite obiecte), supraveghere educativă însoțită de asistență psihologică și socială sau obligația de a urma cursuri de formare colară/profesională, măsuri de reparare a daunelor provocate victimelor și de mediere între infractor și acestea, realizarea unor munci în folosul comunității sau realizarea unor prestații economice (în favoarea instituțiilor publice sau private de interes general, frecventarea unui centru de zi, internarea într-un centru terapeutic sau într-un centru educativ cu regim semideschis sau deschis.

Bibliografie:

1. *Anuarul Statistic al României, 1999-2002*, Direcția Generală de Statistică.
2. Banciu, Dan, Rădulescu, M., Sorin, 2002, *Evoluții ale delincvenței juvenile în România. Cercetare și prevenire socială*, Lumina Lex, București.
3. Bălan, Ana, Stănișor, Emilian și Mincă, M., 2002, *Penologie*, Oscar Print, București.
4. Bouth, Tim (ed.), 1992, *Juvenile Justice System in New Europe*, Sheffield University, Social Service Monographs, Research in Practice.
5. Douselaere, Denis van, 2003, *Alternative la privarea de libertate: ce măsuri trebuie luate pentru minorii din comunitatea franceză din Belgia*, "Revista Română de Sociologie", anul IX, nr. 5-6, București.
6. Puca, Mihaela și Banciu, Dan, 2006, *Minorul în conflict cu legea: delincent sau victimă?*, "Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie", nr. 3, București.

DELINCVEN A JUVENIL

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

U.A.S.&C.S.A.S.U

Delincven a juvenil , anul III, num rul 1, octombrie 2010

I.S.S.N. 1844-7473

Pag. 17-30

Abstract:

*The present work paper is proposing it's self to studying factors that contribute to the development of antisocial behavior through a comparative study between institutionnal environments *(home school type) and the non-institutional type* (minor host family); together with reports made to the conditions, level of education and relationships established, typological some ways, evolutionary nature, determining the appearances of acts and phenomenon of deviant behavior and delinquency.*

It's intended purpose of research is to contribute as much as possible, suggested in implementing measures to prevent, control and recovery of children belonging to that category, who commit "illegal acts" manifested.

I focused on this theme because it represents the major importance of educating the younger generation, in the spirit of a value system based on principles of morality, ethics and promoting the real values of society.

Research is carried out over a period of 4 months, February to April 2009, with the target group 42 pupils living in the home school, 74 non-institutionalized children and a total of 16 teachers and responsible homes, and 21 teachers institutionalized children teach, staying with family.

Keywords:

deviance, juvenile delinquency, institutionalized environments, antisocial behaviors, predictors

**FACTORII PREDICTIVI
ÎN CAZUL
COMPORTAMENTELOR
ANTISOCIALE
LA ELEVII DE LICEU.
STUDIU COMPARATIV
ÎNTRE MEDIILE
INSTITU IONALIZATE
DE TIP C MIN I CELE
NEINSTITU IONALIZATE
DIN FAMILII**

drd. Oana Alexandra MORCAN

Facultatea de Asisten Social ,
Universitatea de Vest „Vasile Goldi ”,
Arad

DELINCVEN A JUVENIL

Plasându-ne existența în efemeritatea faptului de a fi, viața, cu ale sale transformări perpetue, aduce în sistemul nostru lăuntric modificări pe care le percepem, trăim, și cu care, ajungem să ne obișnuim. Vorbind despre minori implicit, trebuie să vorbim și despre protecția socială a familiei sale și al persoanei acesteia, motiv al vulnerabilității trizibile, prezente și viitoare. Ultimele decenii, cu ale sale transformări sociale, economice și culturale și-au avut aportul decisiv în consolidarea unor tipologii și stiluri de viață. Tranziția, cu ale sale efecte vizibile pentru copil și-a pus amprenta decisivă asupra alegerii de victime în rândul copiilor.

Aspecte precum: dezorganizarea familială, deteriorarea coeziunii afective, stările conflictuale, suprapuse unor raporturi ce se exprimă în alcoolism, violență și alte aspecte negative-aplicate față de copii, constituie aspectul real, determinist în raport cu acesta, în a-și alege calea infracțională, deteriorându-și conștiința, afectivul, modul comportamental și structura personalității. Aceștia li se suprapun diverse fapte acționale, din sfera instituțiilor educative, motiv al realului zonal, favorizator apariției și dezvoltării fenomenului deviant și delinvent.

Școala, prin activitatea sa formativă, educativă și științifică, reprezintă de acum înainte unor peregrinări factice, în care, diverși indivizi își aduc un aport negativ, introducând în interiorul acesteia felurite modalități care au drept scop pătura instituției și inserarea unor comportamente și fapte ce nu se înscriu bunei funcționalități sociale.

În felul acesta, instituția colii devine dovada sustragerii (prin neputința de a acționa din timp), de la lipsa responsabilităților educative, devalorizându-se pe sine și pe indivizii care-i trec pragul, într-un mod socio-profesional încadrat într-o tipologie aberantă ca formă și structură comportamentală și atitudinală. Tot ea se face vinovată de iresponsabilitatea pe care-i abordează pe copiii problemă, neimpunând față de aceștia măsuri drastice. Aceste schimbări tranziționale aduc cu sine și mentalități noi, regisibile atât în rândul adulților, cât și al minorilor, inducând acestora interesul și dragostea față de cultul banilor, față de sustragerea de la muncă, neresponsabilizându-i, făcându-i astfel să crească și să se dezvolte în scopul unor mentalități nocive, necinstite, sau chiar mai mult, sfârșind în mod tragic, în stradă, spitale, ca urmare a consumului de droguri și alcool sau în închisori deja ticsite cu indivizi de fel de fel, comitatori de acte infracționale:

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

jafuri, tâlhării, violuri și alte nelegiuiri. Concluzionând, vom arăta că situația materială, educativă, culturală și familială (socio-profesională) este deosebit de importantă, având rol decisiv, fie de perpetuare, fie de stopare a fenomenului deviant și delinvent. Nu de puține ori, copiii sunt abandonați de către părinți, alegându-se calea instituțională a centrelor de plasament. Aceasta, aduce cu sine pecetluirea sorții, întâzieri ale dezvoltării fizice și psihice, neoferindu-i nici o șansă de a se raporta firesc la viață.

Se suprapun climatului socio-afectiv și cultural diverse aspecte care vizează potențialitățile de formare profesională și vocațională a copilului, interiorizându-l faptic, creându-i și adâncindu-i stări frustrante, anxioase și neplăcute afectiv.

Scopul cercetării:

Scopul cercetării este de a determina factorii predictivi în cazul comportamentelor antisociale la elevii de liceu, printr-un studiu comparativ între mediile instituționale de tip comunal/ internatolar; respectiv cele neinstituționale - elevi care își au rezidența în familiile de origine.

Ca variabilă ipotetică principală, am ales minoritatea, atât instituționalizată, cât și neinstituționalizată, supravegheați sau nu, aparținători diferitelor medii de proveniență și tipologii distincte, față de sfera vieții. Pe lângă variabila sus-menționată, am mai ales cadrul, de importanță maximală, în care-i reprezintă pe acei factori desfurându-se și implicându-se în ponderea dată, față de dezvoltarea etapică a comportamentului delinvent.

Ipoteza mea de lucru nu exprimă faptul că, o anumită pondere este decisivă în raport cu alții, și nu-și dorește a absolutiza ideea conform căreia, copiii aparținători unei clase sociale inferioare se fac principalii vinovați de comiterea de infracțiuni, afirmând despre acei copii, proveniți dintr-o clasă superioară faptul că, pot comite acte delincvente la fel de grave. Câmpul meu acțional se concentrează asupra dorinței de a demonstra faptul că, mediul instituționalizat se face responsabil de inevitabilitatea împingerii spre acte delincvente, odată ce, copilul poartă în cadrul colectivității instituționale a căminului-internat.

Asemenea unei boabe de rouă, care exprimă puritatea și inocența apartenentă, care, odată căzută pe pământul contaminat, tot la fel, copilul inocent ajunge să fie schimbat de raportul acțional al mediului, într-un delinvent nociv. Acest mod evidențiator-tipologic,

DELINCVEN A JUVENIL

se dore te a fi scopul ultim al cercet rii, exprimând raportul distinct al apartenen ei institu ionale i neinstitu ionale.

Institu ionalizarea presupune de la sine, coruperea minorului spre acte delincvente, modul de a le manifesta, totul, într-o raportare la condi iile de mediu; rela iile cu cadrele didactice, personalul auxiliar i grupul colegial.

A adar, obiectivele cercet rii se exprim în:

- Ø constatarea tuturor condi iilor de via din c minul-internat, modul de influen are al acestora fa a de influen area comportamentului minorului;
- Ø surprinderea acelor manifest ri de acte i comportamente deviante i delincvente pe care, minorii le realizeaz , indiferent dac sunt sau nu din medii institu ionale, stabilind totodat importan a i influen a pe care o au în realizarea i dezvoltarea de comportamente de via fire ti;
- Ø stabilirea prezen ei acelor factori care contribuie la apari ia i dezvoltarea în rândul minorilor (de orice gen) a modurilor de comportamente delincvente;
- Ø stabilirea gradului de sociabilitate, etapic, fa de fiecare clas de apartenen institu ional sau normal , neinstitu ional , în raport înf ptuibil al modului rela ional dintre minori, cadrele didactice i familie;
- Ø elaborarea de m suri de prevenire i combatere, în raport cu necesitatea stop rii (înc din faz incipient), pe mai târziu evolutiv a comportamentelor aberante, deviante i delincvente.

Obiectivele enun ate, le-am dorit a le insera în conformitatea realiz rii calitative a acestei cercet ri, dorind a ob ine rezultate calitative, precis elaborate în raport cu mediul social neinstitu ionalizat respectiv institu ionalizat, definind caracteristica influen ei vie ii, fa de aportul pe care-l aduce asupra modului comportamental al minorului.

Popula ia investigat (e antionul)

Cercetarea se desf oar pe perioada a 4 luni de zile, februarie-mai 2009, la un liceu teoretic din Arad, având ca grup int 42 elevi care locuiesc în institu ia c minului-internat, 74 de elevi neinstitu ionaliza i, respectiv un num r de 37 de cadre, dintre care 16 cadre responsabile cu c minul, i alte 21 de cadre didactice de la catedr . În cele 4 luni, centralitatea operatorie s-a axat pe nevoia de observare a actelor comportamentale deviante i delincvente, a

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

modurilor de organizare și planificare a stilurilor de viață al minorilor. Pe cât posibil, am încercat să folosesc în cercetarea mea, diferite metode de lucru, menite să realizeze aspectul calitativ al datelor culese, oferind astfel posibilitatea de a realiza obiectivele propuse în această cercetare. Populația investigată este antonul care a presupus centralitatea studiului meu l-a constituit întregul număr de copii existenți în această perioadă în diferite clase, cu diferite profiluri școlare, aparținând în mare parte cadrului neinstituționalizat, cât și personalul existent în aceste instituții. Eșantionul ales, reprezintă o parte semnificativă din rândul populației studiate, ce se stabilește prin diverse procedee și a cărei investigație duce la extrapolarea concluziilor în ceea ce presupune ansamblul colectivității de origine.

Instrumente utilizate

În elaborarea acestei lucrări, mi-am concentrat atenția asupra metodelor și tehnicilor de lucru, considerând că, utilizarea variată a acestora va spori eficacitatea și calitatea lucrării. Punctul de pornire l-a reprezentat actul observativ, iar culminările au vizat aplicarea de chestionare.

Observația, metodă centrală, de prim interes constă în „investigarea sistematică, pe baza unui plan dinainte elaborat și cu ajutorul unor instrumente adecvate, a acțiunilor și interacțiunilor, evenimentelor, relațiilor și proceselor dintr-un câmp social dat”. (Vălcăreanu, L., 1986, p.209)

Etimologia cuvântului se regăsește în latinescul „servare ob”, terminologie ce definește faptul de a avea „înaintea ochilor”, de a fi cu „ochii pe”, de a „lua în atenție obiecte, fenomene, fapte, în vederea unei mai bune cunoașterii a acestora, a cercetării lor sub multiple aspecte”. (Cerghit. I., Neacșu, I., 2001, p. 74). Întotdeauna, observația se desfășoară la timpul prezent, realizându-se asupra fiecărui tip de comportament sau raționament psiho-social.

Ca ultimă metodă de analiză și investigație, m-am concentrat asupra chestionarelor, într-o succesiune logică și psihologică de întrebări scrise (Chelcea, S., 1975, p. 140) dorindu-mi să realizez în modul acesta raportări firești la situații de lucru, pe care mi-am dorit să le studiez și analizez.

Analiza și interpretarea datelor

Analiza și interpretarea datelor s-a desfășurat în conformitate cu obiectivele centriste, pe care mi-am dorit să le realizez încercând de la

DELINCVEN A JUVENIL

începutul acestei lucrări.

În chestionarul adresat minorilor, itemul numărul 1 face referire la abandonul colar (total sau parțial) al minorilor, odată ce aceștia au fost direcționați spre căminul-internat al colii, redat în forma adresativă prin aspectul luat de înșirarea ponderea vizitelor pe care părinții le realizează.

În proporție semnificativă fașă numărul subiecților chestionați, întrebându-se frecvența vizitelor făcute, 5 subiecți au afirmat că părinții îi vizitează des, 29 subiecți afirmă că părinții îi vizitează rar, deoarece "sunt plecați mai tot timpul la serviciu"; alți 8 subiecți afirmă că nu sunt vizitați deloc, de vin fiind distanțat și faptul că "nu prea ne înțelegem noi", avem relații mai reci" etc.

Făcând referire la acei itemi care vizează comportamentul atribuit aspectelor deviante și delincvente, apreciez că așteptările asupra răspunsurilor nu s-au realizat în conformitate cu presupunerile mele de moment. Astfel, un număr de 23 de copii au răspuns că au pierdut căminul instituțional(..), neascultând de dispozițiile date de către persoanele responsabile cu supravegherea și conducerea căminului, încălcând astfel regulile impuse. Întrebați de neconformitatea respectării deciziilor luate de către conducere, aceștia au răspuns că - i doreau prea mult libertatea acțională a faptelor și comportamentelor lor, iar „dorul de părinți, prieteni și rude” s-a dovedit a fi hotărât.

La itemul numărul 5 (..) un număr de 19 respondenți au răspuns că și-au însușit obiecte și lucruri, deoarece au avut nevoie de ele, iar ei nu-și permiteau să le cumpere. Un număr de 23 subiecți nu au furat niciodată vreun lucru sau obiect.

În ceea ce privește fumatul, chiar dacă nu vizează caracterul deviant al actelor, înșirarea reprezintă un comportament neadecvat vârstei și obiceiurilor celor mici, un număr de 16 subiecți au răspuns fără ezitare că fumează, considerându-se „înțări” în acest obicei. Pe de altă parte, un număr de 26 subiecți afirmă că nu sunt fumători, considerând despre „acest obicei” al celorlalți că ar fi dăunător.

În conformitate cu afirmațiile care privesc latura deviantă a actelor deviante datorate consumului de alcool, 19 subiecți au declarat că au consumat (și mai au acest obicei încă); 5 dintre aceștia au vizitat spitalul, ajungând în stare de comă la camera de gardă a acelei instituții; comparativ cu 23 subiecți care au precizat că nu au consumat alcool și consideră că ar face cea mai mare greșală a vieții lor dacă „s-ar apuca”. La întrebarea dacă „Simți nevoia de a te răzbi

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

pe oameni?”, 28 respondenți au afirmat că fac astfel de lucruri, datorită pulsivității de moment, care „ne determină să acționăm și ne descarcăm energia negativă”, în timp ce doar 14 subiecți nu se declară firi răzbitoare. La început, respondenții nu erau conștienți dacă, între altele, ridicarea tonului la cineva și a-l lovi este un act de agresivitate. Aflând despre acest lucru, aproape în unanimitate mi-au marturisit că sunt agresivi verbal, înjurând („din cauza nestăpânirii de moment”), diferite persoane sau chiar rude, cu care intră în opoziție. Față de consumul de droguri, nici un subiect nu a declarat că a consumat sau consum droguri, afirmând că nici nu știu cum arată; în timp ce un număr de 11 persoane au declarat că mînt în mod frecvent, restul de 31 persoane au afirmat că nu le stă în caracter să facă astfel de lucruri. 24 de persoane minore au declarat că sunt violente și se manifestă în acest mod, bătăind sau spargând „ce ne iese în cale”, comparativ cu 18 subiecți care nu se consideră a fi persoane agresive; 28 de minori au afirmat că au chiulit și chiulesc de la orele de curs, 14 nu; 8 indivizi au „cerut” și nu cerut diverse obiecte sau lucruri de la alte persoane, afirmând că „le vom restitui cândva lucrurile”.

Rămâne totuși o problemă: **dacă nu se vor mai reîntâlni pe viitor?!** Un număr de 12 copii și-au consolidat gândurile pentru a-și pune la punct pe cei „care nu ne respectă și sunt încrezuți”, 9 minori au răspuns că nu le place să se ducă la coală - față de 33, căora le place; 6 copii au jefuit de bunuri pe alții (nu au vrut să precizeze ce gen de persoane și în ce fel au realizat acest delict).

Să fie de vin în exprimarea răspunsului caracterul contagios al respondenților, sau acesta reprezintă adevărul faptic?

În exprimarea principalelor acte de manifestare antisocială (deviantă și delincventă), e antionul meu reprezentativ însușește un număr de 74 respondenți, constituit din grupuri mixte de indivizi, băieți și fete, cu toții având vârste de ani sub majorat.

Astfel, în redarea distinctă a principalelor categorii de fapte (toate însumând caracterul antisocial comis), așa cum reiese și din tabelele de mai sus, un număr de 26 de persoane au răspuns că și-au însușit obiecte și lucruri ce nu le-a aparținut lor, motivarea acestora fiind de genul: „am avut nevoie urgentă, iar lor, oricum nu le trebuiau”; „eu nu-mi permit anumite lucruri, și nici să prind, iar eu mi le-am dorit enorm acele lucruri etc.”.

Prin dialogul purtat cu acești respondenți, a reieșit faptul că fetele au o predispoziție în a realiza furturi de cosmetice, de a „împrumuta vestimentația prietenelor” și a nu o mai înapoia. Băieții

DELINCVEN A JUVENIL

sustrag cd-urile prietenilor, banii de buzunar ai acestora, telefoanele mobile și diverse lucruri vestimentare. La cel lalt pol, un număr de 48 de minori au r spus c nu au furat (poate în copil ria mic), neamintindu- i de acest aspect. În ceea ce prive te obiceiul de fuma, propor ia este egal între numărul celor care au afirmat c au acest obicei și cei care nu au f cut lucrul acesta; 37 de responden i declarându-se fum tori ocazionali sau înr i i, în timp ce un număr egal, se declar nefum tori ”pe veci” sau ”poate dac voi avea cine tie ce probleme, iar atunci s consum din cauza sup r rilor”.

În ceea ce prive te consumul de alcool, 42 de responden i minori au afirmat c sunt consumatori de alcool, unii dintre ei consumând alcoolul existent în cas , al ii î i cump r singuri (din banii de buzunar) pe care li-l dau p rin ii; în timp ce doar un număr de 32 de persoane afirm c nu sunt consumatori de alcool. În ceea ce prive te r zburarea, un număr de 48 de persoane au afirmat c folosesc această ”strategie” de a veni de „hac” persoanelor care le-au f cut cândva un r u sau o „ ican ”. 26 de alti subiec i au afirmat c nu recurg la această ”josnicie” afirmând ei, cu zâmbetul pe buze c ”r zburarea este arma pro tilor, doar cei pro ti se vor comporta astfel”. Nici în rândul persoanelor minore neinstitu ionalizate nu am g sit indivizi care s afirme c ar fi consumat droguri.

În ceea ce prive te raporturile sexuale realizate sub vârsta majoratului, un număr de 54 de indivizi i individe au între inut raporturi sexuale cu diferite persoane de aceea i vârst cu a lor sau chiar mai mari; b ie ii fiind cei care le aduceau acas în absen a p rin ilor; doar câ iva dintre ei recunoscând c au mers i ei la fete acas sau au recurs la cuno tin e pentru a le oferi g zduire, în timp ce 20 de persoane nu i-au început activitatea sexual ..

Fa de r spunsurile care pot caracteriza violen a, un număr de 34 de subiec i au r spus c sunt violente, manifest rile lor luând forme diverse: de la forma simplist a agres rilor verbale, pân la forma exprimat în b t i i p ruieli (cazul fetelor). Al i 40 de elevi se declar firi pa nice, nonviolente, împ ciuitoare chiar, nedoritoare nepl ceri de la ”nimeni”.

Când vorbim îns de absenteismul i chiulul colar, raporturile se inverseaz , situa ia prezentându-se astfel: un număr de 60 de persoane declar c recurg la această form de a nu fi ”asculta i de c tre profesori, atunci când nu i-au înv at”, se plictisesc, i c , ”oricum nu ne punea absen e, iar dac ne pune, ni le va motiva,

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

pentru că aducem scutiri”. În raport invers față de situație, doar 14 persoane se declară conștincioase, ducându-se zilnic la coală.

Raportul grupurilor este redat de însuși numărul de persoane, care au declarat că fac parte dintr-o astfel de grupare, 53 dintre ei, afirmând că și-au consolidat astfel grupurile, ori de câte ori este nevoie și contribuie în a pune la punct diverși indivizi, strângându-se și elaborându-și un plan de acțiune menită să pedepsă pe cei ”care nu-și văd de treabă”; 21 de indivizi nu fac parte din nici o grupare.

Ceretoria reprezintă un alt item care evidențiază caracterul deviant al lucrurilor, 12 persoane afirmând că au ”cerut” prietenilor diverse obiecte prietenilor și necunoscătorilor atunci când s-au situat într-un impas, pentru că, ”este mai înșelător decât să furi”, afirmau ei. Un număr de 62 de subiecți afirmă că nu au cerut niciodată, răspunzând sarcastic: ”mai bine mor, dar, de cerut eu nu ceresc”.

Jafurile sunt comise doar de un număr de trei persoane, 71 de subiecți se declară necomitari. Informații suplimentare în raport cu cazurile, nu s-au putut obține, refuzându-se astfel răspunsul.

Minciunile sunt doar 35 de indivizi, față de alte 39 de persoane neminciunoase. Strategia lor de a obține favoruri, regându-se în minciună, considerând că doar așa pot obține diverse facilități. Astfel de exemple sunt: le cer prietenilor diferite sume de bani pentru ”fondul clasei”, mai mari decât suma cerută pentru acest fond, diferența sumei, oprind-o ei; mint prietenii că rămân peste noapte la diferiți prieteni sau rude, în scopul de a se duce la discotecă, sau de a ne ”întâlni cu prietenii și prietenii noi”, etc.

Din totalul numărului de profesori, 8 au afirmat că sunt mulțumiți de modul comportamental al minorilor, în timp ce un număr de 7 respondenți (față de când parte din aceeași categorie), se declară a nu fi mulțumiți, nesemnificativ față de doar unul care nu se exprimă.

Concluziile studiului:

Încercând să evidențiez și definesc principalele aspecte ce caracterizează fenomenul deviant, pe care minorul le comite, în prezenta lucrare mi-am propus ca în primul rând ca principal obiectiv identificarea și evaluarea acelor factori ce se dovedesc a fi esențiali în favorizarea apariției și dezvoltării fenomenului deviant (și mai apoi delinvent), inserând abordativ discuții centriste, ce se poartă în jurul minorului, constatarea a ceea ce înseamnă colectiv, condiții de viață, mediu social, climat afectiv, educație morală și intelectuală, grad de sociabilitate; toate suprapuse dorinței de a le descrie cât mai

DELINCVEN A JUVENIL

corect și concret. Scopul pe care l-am vizat a fost de a contribui (pe cât posibil) - sugerativ în implementarea unor măsuri de prevenire, combatere și recuperare a minorilor aparținând acelei categorii de persoane, care comit acte "ilegal" manifestate. Sunt de presupus că trebuie să fie optimizate acele acțiuni pe care persoanele abilitate le iau în conformitate cu propria inițiativă sau constrângerile de formațiune a ceea ce îndeplinesc, motiv al rezultantei unor tipologii și anumiți pe care, individul se axează, odată ce îndeplinesc aceste acte comportamentale, iar prin acțiunea mijlocilor de cercetare specializate - și poate înlesni cunoașterea faptelor de ceea ce ar presupune în plan social devianța și delincvența comportamentală.

Amintesc de asemenea faptul că, persoanele minore, în cauză, au o comportare aparte, o structură personalității distinctă, trăsături caracteriale specifice și particularități psihice, atribuite structurii sale bio-psiho-sociale, care-l individualizează.

Delincvenții minori, fie că sunt abandonați, instituționalizați sau trăiesc laolaltă cu familia, au trăsături distincte: sunt marginalizați, privați de afectiv, stigmatizați, apar în serii de cele mai multe ori, a unei clase inferioare, priviți din punctul de vedere al gradului de cultură și aspectului economic, provenind din familii dezorganizate, destrămate și zone periferice sau după caz rurale, adăugându-se mizeria care sunt greu încercări de imposibilitățile soartei. Toate aceste aspecte (și multe altele) se dovedesc a fi de o importanță crucială în dezvoltarea ulterioară, realizată atât în plan fizic, cât și în cel psihic.

Făcând referire la caracteristica privirii de afectivul părinților, în speță de cel al mamei, ne va fi lesne să anticipăm urmările ce le presupune acest aspect, care culminează cu instalarea de dezechilibre ale proceselor psihice și trăsăturile care îi definesc mai întâi copilăria și care, se suprapun apoi planului evolutiv al formării ființei adulte.

Etapizând distinctiv și făcând referire la întârzierile apărute în plan psihic și mintal, vom găsi de obicei să afirmăm că acestea se fac responsabile de tulburări adaptative, pe care, minorul le induce față de societate, față de relațiile sale purtate în raport cu ceilalți și față de ceea ce ar trebui să manifeste și nu realizează faptic, indicând discuțiile noastre și acele caracteristici funcțional-normale, responsabile de maturitatea psihică și cea fizică, adecvat unei evoluții care ar trebui să se înscrie în sfera normalului, dar, care nu se realizează. Apar diferite dizarmonii între vârsta mintală și cea biologică (în raport de

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

vice-versa); între vârsta biologică și aspectul său fizic, nemăiluându-se în considerare caracterul de naivitate și neîncredere în sine.

În evoluția sa spre conturarea definitivă a devenirii sale, copilul se situează mereu în extremitatea celor 2 poli situaționale: fie se conformează regulilor (și în acest caz nu reprezintă o persoană răzvrătită), fie se revoltă față de ele (iar atunci se poate vorbi de fenomene de răzvrățire ale copilului), fie se regăsește într-un raport al solidarității, fie este solitar, însingurat și înstrăinat în raport cu ceilalți membri sociali, mascându-și astfel trăirile prin fațetele subtilului, care definește fie persoana agresatoare, fie agresatul. Acțiune sa evolutivă, maschează diferite caracteristici cotidiene și plasează minorul într-un câmp acțional (mediu), în care, se pot lesne observa acele manifestări viitoare, care, odată interiorizate, vor da în vileag întregile complexe acumulate, trădând frustrările dobândite, motiv al determinărilor viitoare în a avea refulări inimaginabile, redirecționate și repetitive.

Se impune astfel în câmpul nostru de interes realizarea unui program terapeutic, care să se realizeze optim, într-un timp bine determinat, întru-cât momentul intervenției este hotărâtor pentru soarta exprimată în viitor a individului minor, comitator de acte delincvente. Odată cu înfruntarea de acte delincvente sunt date spre analiză probabilitățile plasării acestuia într-un mediu instituțional; fie posibilitățile sale de a fi recuperat, lăsat fiind în sânul familiei, dar supravegheat în permanență. În funcție de însemnătatea faptei ce nu exprimă gravitatea, trebuie purtat o luptă pentru ca acesta să nu fie instituționalizat, motiv al probabilităților ca el să acumuleze comportamente dăunătoare în raport al întâlnirii de noi tipologii, acte și fapte regisabile la ceilalți minori cu care va intra în contact direct.

În recuperarea sa, o posibilă metodă s-ar dovedi terapia de grup sau cea individuală, dorindu-se în acest mod să fie prevenite și corectate acele tulburări comportamentale, de care, individul se face vinovat. Prin **terapia de grup** se pot lesne realiza modificări atitudinale, se pot consolida relațiile, se poate spori coeziunea grupului, realiza integrări grupale și ameliora acele stări generatoare de conflicte, care fac dovada (mai întâi) a aspectului psihic, apoi atitudinal și comportamental.

O altă metodă care ar putea da rezultate benefice este **ergoterapia** (terapia prin muncă; terapia ocupațională). În cadrul acesteia sunt îmbunătățite și eficientizate anumite atitudini generale sau specifice; dezvoltate acele deprinderi pozitive, realizându-se astfel echilibrul psiho-afectiv al delincvenților minori. Odată angrenată în

DELINCVEN A JUVENIL

munc , prin consumul aportului energetic sunt diminuate acele manifest ri comportamentale, ce nu concord cu accep iunile sociale, putându-se redirec iona fapte, încercându-se responsabilizarea minorilor, în conformitate cu înf ptuirile lor pozitive.

Prin **aprecierile pozitive** aduse din partea adul ilor fa de abilit ile pe care le prezint minorii în a realiza astfel de caracterialit i practice, se urm re te a se produce un schimb situativ între predispozi iile i manifest rile acestor înf ptuitori de acte comportamentale deviante, cu sensibiliz ri i pozitiv ri cadrale a ceea ce înf ptuiesc. Se stimuleaz astfel încrederea în sine, se orienteaz minorul c tre un alt scop i se cultiv dragostea fa de munc i fa de respectarea normelor sociale.

Neconformitatea vine în raportul direct al dorin ei de a- i insera personalitatea expres a modului comportamental i atitudinal, tr dând astfel caracterul egoist al faptit ii raport rii la diferite situa ii ale vie ii. Devian a, de cele mai multe ori presupune o reflectare i anticipare a formei evolutive spre delincven . Este tiut faptul c , copil ria, prin al s u univers cadral, exprim modul de denaturare al realit ii i, în modul acesta, îndep rtarea de la normalitate. Pe de alt parte, delicven a, prin al s u mod reliefant presupune gravitatea formelor ac ionale, care, deja au dep it faza maximal admis a formelor i actelor manifestate prin prisma deviant . Astfel exist diferite forme comportamentale, care se abat de la unanimul acceptat al regulilor, tr dând acte manifestate prin violen , limbaj vulgar, furturi, violuri, tâlh rii, jafuri i multe altele.

Toate acestea sunt relativ existen iale, realit ii operante, terminologice, ce define te universul infrac ional. Indiferent c ne place sau nu, c neg m sau admitem, devian a i delincven a juvenil reprezint o realitate care, într-o anumit propor ie o resim im i interioriz m. Tot ceea ce trebuie s facem este s ne canaliz m resursele proprii, formând o globalitate, iar în modul acesta s dorim sa vrem pentru a o putea stopa.

Bibliografie:

1. Banciu, D., Rdulescu., S., (2001), *Evolu ii ale delincven ei juvenile în România. Cercetare i prevenire social* , Bucure ti, Lumina Lex.
2. Buneci, P., Butoi., T., i col. (2002), *Elemente socio-juridice de control social pe terenul devianiei special*. Bucure ti: Funda ia România de Mâine.
3. Cerghit. I., Neac u, I., (2001), *Prelegeri pedagogice*, Editura Polirom, Bucure ti.
4. Ciuchi, O., (2002), *Delincven a. Abordare psihosocial* . Ia i: Editura Junimea.
5. Câmpeanu, I., (1996), *Educa ia i prevenirea delincven ei*. Ia i: Editura Funda iei “Chemarea de mâine”.
6. Dumitrana, M., (1998). *Copilul institu ionalizat; abandonul în institu ie. Cauze i efecte, institu ia casei de copii. Caracteristici actuale i direc ii*. Bucure ti: EDP.
7. Dun reanu, I., (2000). D., *Studii despre om. Om, devian , educa ie*. Bucure ti: Academprint.
8. Eynsenck, H., (2000). *Descifrarea comportamentului uman*. Bucure ti: Editura Teora.
9. Gheorghe, F., (2006). *Psihologie penitenciar* . Bucure ti: Editura Oscar Print.
10. Huditean, A. (2002). *Devian comportamental la elevi*. Sibiu: Editura Psihimedia.
11. Malim, P.; Wadeley, Al. (1999). *Perspective în psihologie*. Bucure ti: Editura Tehnic .
12. M rgineanu, N. (1973). *Condi ia uman . Aspectul ei bio-psiho-social i cultural*. Bucure ti: Editura tiin ific .
13. Tomsa., G., (1999), *Consiliere i orientare în coal* , Casa de Editura i Pres “Via a Româneasc ”, Bucure ti.
14. Rdulescu, M., S. (2000), *Sociologia devian ei. Teorii, paradigme, arii de cercetare*, Editura Victor, Bucure ti.
15. Vl sceanu, L., (1986), *Metodologia cercet rii sociale*, Editura didactic i pedagogic , Bucure ti.

DELINCVEN A JUVENIL

U.A.S.&C.S.A.S.U

Delincven a juvenil , anul III, num rul 1, octombrie 2010

I.S.S.N. 1844-7473

Pag. 31-40

Abstract:

The aim of this paper is to provide a general presentation about the standards that should be taking in care when we are dealing with minors in conflict with penal law in correlation with the protection of their rights, the treatment and development prospects that can be made in this field of juvenile delinquency. The paper brings in attention the international documents in which are stipulated the necessity for protection of the human rights of the delinquent minors and the way how they should be treated. In a world with an increasingly rate of criminality it is important to discuss about prevention and control of delinquency because this can be the base of a community with a lower rate of criminality. The next lines are trying also to outline some development prospects and the point from where we should start to prevent the children's delinquent behavior. The prevention and control delinquency should be based on the standards and specialized intervention.

Keywords:

standards, development prospects, rights protection, rate of criminality, specialized intervention

**STANDARDE I
PERSPECTIVE DE
DEZVOLTARE ÎN
COMBATEREA
DELINCVEN EI
JUVENILE**

Diana-Elena ARHIRE

Doctorand,
Facultatea de Filozofie și Științe
Social-Politice,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”,
Iași

DELINCVEN A JUVENIL

Introducere

Delincven a juvenil este una dintre temele dezbătute tot mai des în zilele noastre ca urmare a amplitudinii pe care a cucerit-o în ultimii ani. Dezbaterile legate de acest fenomen nedorit sunt de cele mai multe ori legate de necesitatea prevenirii și controlului. De ce este acest lucru atât de important? Un posibil răspuns poate fi identificat în următoarea afirmație: „Copiii sunt viitorul omenirii. De felul în care ne creștem și ne educăm urmașii depinde lumea de mâine. Poate fi o lume a progresului, a concordiei, sau o lume măcinată de conflicte, de urși și de distrugerii. Trăim într-un prezent vulcanic în care grija pentru educație și pentru copii este o soluție a polarizării eforturilor și un privilegiu de conlucrare la nivel național și internațional. Toate popoarele își iubesc copiii și toți părinții sunt ocrotitorii viștelor lor. În câmpul preocupărilor privind calitatea intervenției educative se pot întâlni toate națiunile și toți adulții responsabili.”¹

Lucrarea de față își propune să aducă în prim-plan câteva aspecte legate de standardele existente la ora actuală în domeniul prevenirii și combaterii delincvenței juvenile, tratamentul dezirabil pentru minorii delincvenți, câteva perspective de dezvoltare în domeniul prevenirii delincvenței. Accentul este pus pe corelația dintre standardele privind protecția drepturilor copilului și cele privind prevenirea și controlul delincvenței juvenile.

Delincvența – definiție și relații interconceptuale

Evidențierea standardelor din domeniul delincvenței juvenile nu poate fi adusă în prim-plan înainte de conturarea unor noțiuni menite să fixeze noțiunile de bază în acest domeniu al delincvenței juvenile.

Delincvența se referă la: *acele acte minoritare ce presupun o conduită derogatorie de la prescripțiile normative oficiale ce poate fi incriminat prin caracterul său ilegal, validat în parte prin arestare ce are în vedere compararea actorului cu o decizie judiciară, urmat de posibilitatea de a antrena o încarcerare pentru cazurile de pericolozitate socială mare.*² Într-o definiție simplă, se poate spune că

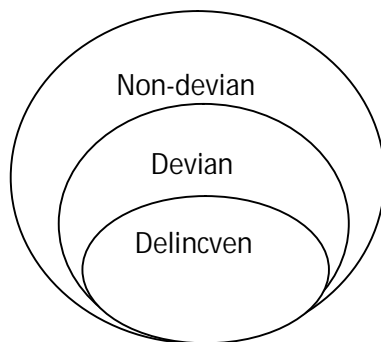
¹ E. Păun, R. Iancu, *Educația precolară în România*, Iași, 2002, p. 51.

² G. Neamțu, I. Cîmpeanu, C. Ungureanu, *Intervențiile și prevenirea în delincvență*, Editura Fundației Chemarea, Iași, 1998, p. 47.

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

delincvența este forma particulară a devianței, de cea mai mare pericolozitate socială pentru că atentează la cele mai importante valori sociale și încalcă flagrant regulile juridice ce orientează comportamentele de tip social³.

În fig. 1 este evidențiată relația dintre delincvență, devianță și non-devianță :

Standarde aplicate în domeniul delincvenței juvenile

Standardele se referă la sisteme centrate pe copil, care recunosc faptul că un copil, aflat în contact cu sistemul juridic, este subiect al drepturilor și libertăților fundamentale și să asigure că toate acțiunile vor fi utilizate, în primul rând, de interesul superior al copilului.

Aceste standarde sunt instrumente esențiale pentru promovarea drepturilor copilului, în general și pentru asigurarea respectării drepturilor copiilor afectate de sistemul juridic. Atunci când copiii intră în contact cu profesioniștii din domeniul juridic, ei pot fi traumatizați. De aceea persoanele din sistemul juridic au obligația de a respecta drepturile și nevoile copilului și de a-l trata cu încredere și empatie. Responsabilitatea procurorilor, poliștilor, judecătorilor și avocaților este cu atât mai mare atunci când procedurile juridice privesc copiii - victime sau martori într-un proces penal. Astfel de cazuri necesită cunoștințe și abilități speciale din partea judecătorilor, procurorilor, poliștilor, avocaților și a altor profesioniști implicați. Din păcate, adesea, drepturile copilului nu sunt respectate sau luate în considerare, în pofida numeroaselor instrumente care le garantează.

³ D. Banciu, S. Rădulescu, *Introducere în sociologia devianței*, Editura Enciclopedică, București, 1985, p. 78.

DELINCVEN A JUVENIL

Justi ia juvenil este un domeniu amplu ce î i desf oar activitatea pe baza unor standarde interna ionale. Aceste standarde sunt men ionate într-o serie de documente precum: *Conven ia cu privire la Drepturile Copilului, Regulile de la Tokyo, Regulile de la Beijing, Principiile de la Riyadh, Regulile Na iunilor Unite pentru Protec ia Minorilor Privai de Libertate, Liniile directoare de ac iune privind copiii implica i în sistemul de justi ie penal* .

a. Conven ia cu privire la Drepturile Copilului

Conven ia cu privire la Drepturile Copilului este tratatul în domeniul drepturilor omului cu cea mai mare ratificare din istorie. Aceasta con ine, în coroborare cu cele dou protocele op ionale ale sale, *un set complet de standarde juridice interna ionale obligatorii în domeniul promov rii i protec iei drepturilor copilului*. Al turi de alte standarde interna ionale i regionale în domeniul drepturilor copilului, inclusiv cele adoptate de Consiliul Europei, aceste instrumente asigur o baza solid a exercit rii drepturilor omului de c tre to i copii f r nici un fel de discriminare, constituind în acela i timp o referin în promovarea i monitorizarea progreselor în concretizarea drepturilor copilului.

O deosebit importan trebuie acordat art. 40 din această Conven ie deoarece acesta stipuleaz un standard interna ional important în domeniul justi iei juvenile: dreptul copilului b nuit, acuzat sau dovedit c a comis o înc lcare a legii penale la un tratament de natur s favorizeze sim ul s u de demnitate i a valorii personale; care s înt reasc respectul s u pentru drepturile omului i libert ile fundamentale ale altora i care s in seama de vârsta sa precum i de necesitatea de a facilita reintegrarea sa în societate, s -l fac s - i asume un rol constructiv în sânul acesteia.

b. Regulile de la Tokyo

Regulile i standardele minime ale Na iunilor Unite cu privire la M surile Neprivative de Libertate cunoscute i sub numele Regulile de la Tokyo au fost adoptate în 1990 i reprezint reglement rile interna ionale ale :

- *sanc iunilor i m surilor neprivative de libertate;*
- *implement rii i administr rii m surilor comunitare;*
- *standardelor de preg tire a personalului abilitat s lucreze în acest domeniu;*
- *politicile de implementare a acestor sanc iuni;*

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

- *cooperării internaționale în materia prevenirii infracționalității și a tratamentelor infractorilor.*

c. Regulile de la Beijing

Regulile și standardele minime ale administrației justiției juvenile cunoscute și sub numele de Regulile de la Beijing au fost adoptate în 1985 și reglementează *cadrul juridic al minorului în toate fazele cercetării, urmării și procesului penal*. Ele precizează toate drepturile minorului în toate fazele procesuale, procedurile speciale aplicabile minorului pe toată perioada investigațiilor și procesului, precum și tratamentul la locul de detenție.

d. Principiile de la Riyadh

Principiile Națiunilor Unite pentru prevenirea delincvenței juvenile (Ghidul de la Riyadh) cunoscute ca și Principiile de la Riyadh au fost adoptate în 1990 și susțin în fapt că *delincvența juvenilă este parte integrantă a procesului mai larg de prevenire a infracționalității în societate*. Ele reglementează :

- Interpretarea normelor se va realiza dintr-o perspectivă centrată pe copil și pe nevoile sale. Copiii și tinerii vor avea un rol activ și vor fi considerați parteneri și un obiect al socializării sau controlului;
- Implementarea Ghidului se va face în consens cu principiul asigurării bunăstării copilului;
- Politicile de prevenire a delincvenței juvenile vor realiza progresiv depenalizarea și dezincriminarea acelor comportamente ale copilului care nu prejudiciază dezvoltarea sa și nici nu aduc daune altora.

e. Regulile Națiunilor Unite privind Protecția Minorilor Privată de Libertate

Regulile Națiunilor Unite privind Protecția Minorilor Privată de Libertate au fost adoptate în decembrie 1990 și se aplică tuturor copiilor privați de libertate în orice situație, inclusiv în instituțiile de protecție a copiilor. Ele expun principii care *definesc în mod universal circumstanțele specifice în care copiii pot fi privați de libertate, subliniind faptul că aceasta este o măsură la care trebuie să se recurgă în ultimă instanță*. Tot în cadrul acestora sunt menționate condițiile în care poate fi reținut un minor cu accent pe respectarea drepturilor acestuia. De menționat este faptul că aceste reguli *sunt*

DELINCVEN A JUVENIL

menite s contracareze efectele negative ale priv rii de libertate asupra copilului asigurând respectarea drepturilor acestuia, reprezentând totodat un cadru cuprinz tor i acceptat interna ional în care rile pot reglementa privarea de libertate a tuturor persoanelor care au sub 18 ani. Regulile sunt valabile pentru orice persoan sub 18 ani, indiferent de metoda procesului sau a audierii (regula 11(a)). Drept urmare, acestea prezint avantajul de a se aplica tuturor persoanelor cu vârsta de pân în 18 ani, care sunt private de libertate, f r a face referire la definiiri na ionale ale vârstei majoratului, i f r a depinde de jursdic ia procedurilor speciale. Regulile Na iunilor Unite privind Protec ia Minorilor Privă i de Libertate în sine sunt recomand ri f r caracter de obligativitate. Dar, ca i în cazul multora dintre Regulile de la Beijing, un mare num r dintre Regulile Na iunilor Unite privind Protec ia Minorilor Privă i de Libertate au devenit obligatorii fie prin faptul c se reglesc în Conven ia asupra Drepturilor Copilului, fie pentru c sunt implica ii asupra drepturilor consfin ite prin Conven ie.

f. Liniile directoare de ac iune privind copiii implica i în sistemul de justi ie penal

Liniile directoare de ac iune privind copiii implica i în sistemul de justi ie penal au fost schi ate în urma unei întâlniri a unui grup de exper i ce a avut loc la Viena în 1997 pentru a ajuta statele în procesul de implementare a prevederilor Conven iei asupra Drepturilor Copilului, a Regulilor de la Beijing, a Regulilor Na iunilor Unite pentru Protec ia Minorilor Privă i de Libertate i a Directivelor de la Riyadh. Directivele pentru ac iune accentueaz importan a principiului nondiscrimin rii, inclusiv aten ia deosebit acordat sexului, punând pe primul plan interesele copilului, dreptul la via , supravie uire i dezvoltare, ca i datoria rilor de a respecta p rerile copilului. Îndrum rile subliniaz i necesitatea unui parteneriat între guverne, institu iile Na iunilor Unite, organiza ii non-guvernamentale, grupuri profesionale, mass-media, institu ii de înv mânt, copii i al i membri ai societ ii civile.

Documentelor prezentate mai sus li se pot ad uga i altele elaborate de Na iunile Unite i care con in principii ale justiei juvenile, cum ar fi: Pactul interna ional cu privire la drepturile civile i politice; Pactul interna ional cu privire la drepturile economice, sociale, i culturale; Conven ia cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasial , Conven ia împotriva torturii i altor

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

tratamente crude, inumane sau degradante; precum și tratate regionale: Convenția din 4 noiembrie 1950 pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale amendată prin Protocoalele nr. 3, 5 și 8 completat prin Protocolul nr. 2⁴; Convenția europeană în materia adopției de copii 1968; Convenția europeană asupra statutului juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei 1975; Convenția europeană asupra recunoașterii și executării deciziilor privind supravegherea copiilor și restabilirea supravegherii copiilor 1980; Carta socială europeană revizuită 1999; Regulamentul european privind sancțiunile și măsurile comunitare adoptat prin Recomandarea nr. R (92) 16 a Comitetului Ministerial al statelor membre din data de 19 oct. 1992; Convenția Americană asupra Drepturilor Omului 1969; Carta Africană pentru Drepturile și Protecția Copilului 1990.

Tratamentul minorilor delincvenți

Din documentele prezentate anterior se pot extrage câteva aspecte principale ce trebuie luate în considerare în tratamentul minorilor delincvenți:

- protejarea copiilor împotriva tratamentelor dure, crude sau inumane;
- participarea copiilor la deciziile ce îi privesc direct;
- respectarea principiului interesului superior al copilului;
- privarea copilului și survinilor ca măsură de ultimă instanță și pe o perioadă cât mai scurtă de timp;
- protecția copiilor de toate formele de discriminare și neglijare;
- informarea copilului cu privire la sistemul de justiție juvenilă într-o manieră adaptată vârstei și capacității sale de înțelegere;
- familia minorului delincvent trebuie să fie informată în orice moment al procesului penal cu privire la starea de sănătate, încarcerarea, transferul, îmbolnăvirea sau chiar decesul copilului etc.

Perspective de dezvoltare

În ciuda frecvenței fenomenului delincvențional în rândul minorilor se pot contura câteva perspective de dezvoltare care s-ar putea dovedi a fi eficiente în prevenirea și combaterea acestui fenomen: colaborarea eficientă dintre cei trei actori principali prezenți

⁴ Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 135 din 31 mai 1994.

DELINCVEN A JUVENIL

în via a copilului (familia, coala și societatea) cu accent pe supravegherea acestuia; realizarea unui ghid de bune practici în domeniul prevenirii și combaterii delincven ei juvenile înând cont de ultimele tendin e; îmbun t irea sistemului de justi ie juvenil prin implementarea unui spectru mai larg de m suri ce pot fi aplicate minorilor delincven i; abordarea minorilor delincven i din perspectiva unor copiii care pot fi reabilita i și reintegra i mai u or în societate; introducerea unor programe de mediere între minorii delincven i și victimele acestora, construirea unui instrument care s m soare chiar și par ial riscul de recidiv (ar fi deosebit de eficient în controlul delincven ei) etc.

De o deosebit importan sunt caracteristicile de care ar trebui s se în cont în momentul în care se realizeaz o interven ie asupra copilului ce s-a ab tut de la respectarea legii penale. Printre acestea merit amintite: vârsta copilului, mediul din care provine, antecedentele penale, gravitate faptei, circumstan ele producerii acesteia etc.

În loc de concluzii

Fenomenul delincven ei juvenile este din ce în ce mai frecvent și de aceea este imperios necesar elaborarea unei strategii eficiente de prevenire și control a acestuia. De i exist o gam larg de standarde în domeniul justi ie juvenile nu trebuie omis faptul c acestea trebuie îmbun t ite periodic ca urmare a schimb rilor intervenite în societate. Eficien a în controlul delincven ei juvenile este dat de interven ia specializat ce ar trebui s aib la baz o serie de caracteristici ce definesc minorul.

În contextul actual al crizei financiare cu care se confrunt majoritatea statelor europene este dezirabil prevenirea delincven ei într-o m sur mai mare decât controlul deoarece aceasta presupune costuri mai reduse.

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

Bibliografie

1. Banciu, D., R dulescu, 1985, *Introducere în sociologia devian ei*, Editura Enciclopedic , Bucure ti, p. 78.
2. Dublea, A., tef roi, N., Luca, S., Gafta, G., L., Moisescu, R., Mursa, L., Luca, C., Scripcaru, C., Pu ca u, D., Vlad, M., 2005, *Ghid de bune practici institu ionale în administrarea cauzelor cu minori*, Alternative Sociale, Ia i, p. 1-5.
3. Neam u, G., Cîmpeanu, I., Ungureanu, C., 1998, *Interven ie i preven ie în delincven* , Editura Funda iei Chemarea, Ia i, p. 47.
4. P un, E., Iancu,R., 2002, *Educa ia pre colar în România*, Ia i, p.51.

DELINCVEN A JUVENIL

U.A.S.&C.S.A.S.U

Delincven a juvenil , anul III, num rul 1, octombrie 2010

I.S.S.N. 1844-7473

Pag. 41-52

Abstract:

This paper addresses a topic of organised crime which entices great interest. The protection of infants who fall victims to human trafficking is a highly actual subject.

Because of its geographical position and the unstable transitional period of the last few years, Romania, alongside its neighbours, is experiencing a steady increase in organised crime of all forms, including human trafficking. Of these all, the most vulnerable segment is represented by infants who, due to reduced defensive capabilities, need special and effective protection through judicial instruments and law-enforcement agencies.

Presently, on an economic crisis background, the risk of an increased number of infants becoming easy prey for trafficking networks escalates, due to the augmentation of poverty.

Before the economic crisis, Romania had already transposed into the internal law system a great part of the recommendations and dispositions of the European Council and European Union. We now have a modern legislative and institutional system for preventing and combating human trafficking, in the spirit of European trends. There are specialised institutions and departments, and their personnel are fully qualified.

Keywords:

infant trafficking, organised crime, economic crisis

**PROTEC IA
MINORILOR
ÎN CONDI IILE
ACTUALEI CRIZEI
ECONOMICO-
FINANCIARE**

**Lect. univ. dr. Tache BOC NIAL ,
Sociolog Andrei BOC NIAL**

Facultatea de tiin e Administrative,
Universitatea „Danubius”, Gala i

DELINCVEN A JUVENIL

1. Considera ii generale

În ultimul deceniu traficul de fiin e umane, ca i corup ia, economia subteran sau fraudele financiare, a înregistrat propor ii îngrijor toare pentru societatea modern , devenind o problem major atât la nivel na ional cât i interna ional, reprezentând una dintre cele mai extinse forme de manifestare ale criminalit ii.

Având forme de evolu ie care in de crima organizat (al turi de traficul de droguri, traficul de arme, terorismul etc.), traficul de fiin e umane poate crea vulnerabilit i pentru stabilitatea economico-social a statelor, chiar pentru pacea i securitatea acestora, prin tulburarea echilibrului demografic, etnic, cultural, prin incapacitatea mecanismelor de protec ie social sau de s n tate public , prin dep irea capacit ii de absorb ie a pie ei legale a muncii i, implicit, prin bulversarea raportului de for e dintre structurile de control a legalit ii i ordinii publice i partea din popula ie canalizat spre activit i infrac ionale⁵.

Speciali tii în combaterea crimei organizate sunt de p rere c actuala criz economico-financiar va ave un impact major asupra tuturor formelor de manifestare a acestui fenomen i implicit asupra traficului de fiin e umane, pe care îl va amplifica, contribuind, în acela i timp la cre terea vizibilit ii lui. Dealtfel, perioada de tranzi ie în care s-a aflat România în ultimii dou zeci de ani, al turi de alte state din imediata vecin tate, s-a materializat deja într-o cre tere constant a criminalit ii organizate , apreciat de studiul UNODC referitor la rile din Sud-Estul Europei⁶ ca fiind reala problem a acestui areal geografic, al turi de corup ie.

Faptul c pe teritoriul României, datorit pozi iei sale geografice, se intersecteaz rute importante ale criminalit ii transfrontaliere, completat cu interesul tot mai crescut al grup rilor autohtone pentru activit i de crim organizat , datorit veniturilor mari pe care le aduce acest tip de activit i, contribuie semnificativ la amplificarea re elelor de trafic de fiin e umane, în paralel cu alte categorii de activit i infrac ionale. Astfel, pe fondul crizei economice,

5. Kartusch A. (2001), *Reference Guide for Anti-Trafficking Legislative Review with Particular Emphasis on South Eastern Europe*, Warsaw: OSCE, p.3.

6. United Nations Office on Drugs and Crime, *Crime and its impact on the Balkans and affected countries*, Martie 2008.

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

care a adus cu sine mari disponibilizări de personal și scderea puterii de cumpărare a populației, aceste grupuri vor dori să-și asigure câștiguri mai mari prin recrutarea de noi membri, mult mai ușor, în schimbul unor sume de bani și mai ales prin racolarea mult mai facilă a victimelor, îndeosebi a minorilor.

Fenomenul traficului de ființe umane nu reprezintă o problemă nouă în sfera criminalității, el fiind prezent în istoria omenirii de mai multe milenii. Astfel, sclavia, în forme noi sau mai vechi, ca și practicile similare sclaviei, continuă să existe în alte state ale lumii, totul derulându-se sub evantaiul crimei organizate. La rândul lor, dezvoltarea mijloacelor de comunicație și dezechilibrele economice mondiale au internaționalizat și amplificat traficul de ființe umane.

Traficul de ființe umane trebuie privit din mai multe puncte de vedere, astfel:

- Ø moral - traficul de femei și copii este văzut ca un fenomen care însoțește *prostitutia*, așa cum a fost formulat în preambulul *Convenției din 1949*⁷;
- Ø socio-uman-traficul de persoane reprezintă o gravă acuzație adusă societății;
- Ø alături de infracțiuni publice - victimele traficului sunt supuse privațiunilor fizice (somn, hrană, lumină, necesități de bază) abuzurilor sexuale, refuzându-li-se îngrijirea medicală atunci când au nevoie ori impunându-li-se utilizarea drogurilor, toate acestea având consecințe deosebit de grave atât asupra sănătății personale cât și asupra sănătății publice;
- Ø alături de infracțiuni - ce poate pune în pericol *ordinea publică*, dar și *siguranța națională* - traficul de ființe umane este incriminat ca infracțiune și sancționat ca atare.

Studiile de specialitate efectuate în ultima perioadă, au dus la identificarea unor factori care contribuie la creșterea vulnerabilității victimelor în fața traficantilor. Pe primul loc se află situația

7. „Convenția pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatarea prostituției semenilor” – aprobată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, la 2 decembrie 1949, pe care, la 21 martie 1950, a deschis-o prin semnare și aderare. România a ratificat-o prin Decretul nr. 482 din 10 decembrie 1954, publicat în Buletinul Oficial nr. 46/1954.

DELINCVEN A JUVENIL

economic , urmat de rela iile familiale, originea etnic , religia, educa ia i statutul ocupa ional. Este adev rat c niciunul dintre factorii de mai sus nu poate explica sau genera singur fenomenul traficului de persoane, ei func ionând doar concertat. Acest fapt a fost subliniat i într-un recent raport la UNICEF – Raportul Centrului de Cercetari Innocenti⁸, care, în urma interviului victimelor copii, a relevat natura puternic interdependent a factorilor care contribuie la cre terea vulnerabilit ii minorilor în fa a traficantilor i abuzurilor: experien e personale de violen în familie sau în institu ii de ocrotire, s r cia, p rin i alcoolici, etc. În cazurile în care mai mul i dintre factorii enumera i mai sus se conjug , i în lipsa m surilor alternative de protec ie i sprijin, copiii r spund fugind de acas , p trund adesea în sfera delincven ei juvenile i sfâr esc, de multe ori, prin a deveni victimele traficului în vederea exploata rii.

Din datele oficiale publicate de Inspectoratul General al Poli iei rezult c principala modalitate de exploatare a victimelor identificate în 2009 a fost exploatarea sexual a femeilor care are loc în principal pe strad , în cluburi sau locuin e private în 41% din cazuri, în timp ce traficearea prin munca for at (exploatarea în agricultur , construc ii sau alte sectoare de activitate) are loc în 40% din cazurile identificate. Astfel, în anul 2009 s-a înregistrat o cre tere procentual a victimelor traficate în scopuri sexuale i o diminuare procentual a celor exploatare prin munca for at fa de anul 2008. Exploatarea prin cer etorie a cunoscut o cre tere procentual de la 7% înregistrat în anul 2008 la 14% (109 victime) în 2009.

Situa ia minorilor identifica i ca victime ale traficului de copii respect tendin a manifestat la nivelul totalului victimelor, procentul acestora crescând de la 17% în 2007(292 copii identifica i) i 2008 (186 copii) din totalul identificat în aceste perioade, la 29% din cele 780 de victime identificate în anul 2009. Trei sferturi dintre copii au fost exploata i sexual, categoria de vârsta cea mai vulnerabila fiind 14-17 ani (94%).

Principalele ri de destina ie pentru victimele traficului de persoane identificate în anul 2009 au fost Spania, Italia, Cehia, Grecia.

8. UNICEF, Innocenti Research Centre, Child Trafficking in Europe: A broad vision to put children first, martie 2008; i UNICEF IRC/Mike Dottridge Young People's Voices on Child Trafficking: Experiences from South Eastern Europe, decembrie 2008.

2. Cadrul juridic de prevenire și combatere a traficului de minori

2.1. Documente internaționale

Traficul de persoane constituie o violare a drepturilor omului și o atingere adusă demnității și integrității ființei umane, așa cum se afirmă în toate documentele internaționale în materie.

Declarația ONU asupra *drepturilor omului* proclamă nevoia de ajutor și de asistență socială a copiilor, pentru ca ei să-și poată îndeplini rolul în societate.

Convenția ONU cu privire la *drepturile copilului* adoptată în 1989 și ratificată la nivel național în 1990 este unul dintre primele instrumente internaționale care proclamă necesitatea asigurării drepturilor fundamentale ale copilului, cum ar fi: dreptul la exprimare și la libertatea de conștiință, pentru a proteja copilul împotriva oricărei forme de violență, fie ea fizică sau psihică, împotriva abandonului sau neglijenței, a relelor tratamente sau exploatare, inclusiv a celei sexuale, toate pentru a garanta bunăstarea socială, spirituală și morală a copilului precum și sănătatea fizică și psihică a acestuia.

În cadrul Convenției ILO nr. 182 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor sunt prezentate și explicitate definițiile și caracteristicile muncii copiilor după cum urmează:

a) toate formele de sclavie sau practicile similare, ca de exemplu: vânzarea de/ sau comerțul cu copii, servitutea pentru datorii și munca de servitor, precum și munca forțată sau obligatorie, inclusiv recrutarea forțată sau obligatorie a copiilor în vederea utilizării lor în conflictele armate;

b) utilizarea, recrutarea sau oferirea unui copil în scopul prostituției, producției de material pornografic sau de spectacole pornografice;

c) utilizarea, recrutarea sau oferirea unui copil în scopul unor activități ilicite, mai ales pentru producția și traficul de stupefiante, așa cum le definesc convențiile internaționale pertinente;

d) muncile care, prin natura lor sau prin condițiile în care se exercită, sunt susceptibile să dăuneze sănătății, securității sau moralității copilului.

Convenția ONU pentru combaterea criminalității organizate și transfrontaliere adoptată la New York pe 15 noiembrie 2000, și

DELINCVEN A JUVENIL

protocolul s u adi ional referitor la *prevenirea, combaterea i pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor i copiilor*, subliniaz rolul cooper rii pentru a preveni i combate mai eficient criminalitatea organizat transfrontalier i a fost ratificat la nivel na ional prin Legea nr. 565/2002.

De asemenea, România a semnat *Conven ia Consiliului Europei privind Combaterea Traficului de Persoane* pe 16 mai 2005 la Varovia, care a fost ratificat la nivel na ional prin Legea nr. 300/2006.

Un important instrument interna ional referitor la traficul de copii este *Conven ia privind Protec ia Copilului împotriva Exploat rii i Abuzului Sexual* semnat de c tre România în 2007. Conven ia este primul instrument legal al Consiliului Europei care prevede incriminarea diferitelor forme de abuz sexual al copiilor, inclusiv în cadrul familiei, comis de unul dintre p rin i prin folosirea for ei, amenin rilor sau constrângerilor. Astfel, pe lâng infrac iunile tradi ionale ca: abuzul sexual, prostitu ia infantil , pornografia infantil i obligarea copiilor s ia parte la spectacole pornografice, Conven ia define te pentru prima dat a a numitul „grooming” care const în în elarea încrederii copilului în scopuri sexuale. În plus, mai sunt definite i un set de reguli pentru prevenirea turismului sexual.

2.2. Documente na ionale

Toate na iunile mileniului III consider *persoana* valoarea social cea mai important pentru societatea modern . Astfel, pentru Uniunea European respectarea drepturilor omului reprezint o condi ie fundamental a apartenen ei la aceasta. Nu întâmpl tor, între criteriile de aderare ale României la Uniunea European , *stabilite la Copenhaga, înc din anul 1993, primul este cel care are în vedere existen a, în statul candidat, a unor institu ii stabile care s garanteze democra ia, statul de drept, drepturile omului*. Chiar în primul articol, Constitu ia României, consacr printre valorile supreme demnitatea uman , drepturile i libert ile cet enilor, libera dezvoltare a personalit ii umane i dreptatea.

România garanteaz ap rarea drepturilor copilului prin Constitu ie care, la capitolul - *Drepturile i libert ile fundamentale*, în art. 49 stipuleaz :

- “Copiii i tinerii se bucur de un regim special de protec ie i de asisten în realizarea drepturilor lor.”

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

• “Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar da una sau mai multe drepturi, moralități sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise. “

Primul act normativ în domeniul traficului de persoane adoptat în România a fost Legea nr. 678/2001 pentru prevenirea și combaterea traficului de persoane în care este definit explicit infracțiunea de trafic de copii precum și pedepsele aferente. În înțelesul acestei legi: „recrutarea, transportul, transferul, găsirea sau primirea de minori cu scopul exploatarea lor reprezintă infracțiunea de trafic de copii care este pedepsită cu închisoarea de la 5 la 15 ani precum și cu interzicerea unor drepturi”.

În cazul infracțiunii de trafic de minori constatată o diferențiere față de traficarea unui adult, în sensul că sunt suficiente numai 2 dintre elementele infracțiunii de trafic de persoane, respectiv acțiunile de recrutare, transportare, transferare, găsire sau primirea unui minor, în scopul sau în vederea exploatarea, fără a mai fi necesare mijloacele folosite respectiv, amenințarea, violența sau alte forme de constrângere, răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane.

Prin art. 18 al Legii nr. 678/2001 se definește și sancționează pornografia infantilă astfel: „Fapta de a expune, a vinde sau a răspândi, a închiria, a distribui, a confecționa ori de a deține în vederea răspândirii de obiecte, filme, fotografii, diapozitive, embleme sau alte suporturi vizuale, care reprezintă poziții ori acte sexuale cu caracter pornografic, ce prezintă sau implică minori care nu au împlinit vârsta de 18 ani, sau importarea ori predarea de astfel de obiecte unui agent de transport sau de distribuție în vederea comercializării ori distribuirii lor constituie infracțiunea de pornografie infantilă și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani”.

În scopul protejării victimelor infracțiunilor s-a adoptat Legea 211/2004 *privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor*, care prevede drepturile victimelor anumitor infracțiuni la consiliere psihologică și juridică gratuite precum și acordarea de despăgubiri. Două dintre neajunsurile legii sunt reprezentate de dificultățile victimelor de a se constitui parte în cadrul procesului penal, precum și cazurile în care se acordă despăgubiri victimelor

DELINCVEN A JUVENIL

anumitor infrac iuni. În legea actual sunt prev zute norme specifice minorilor, în sensul c ei nu sunt obliga i sa se constituie parte v t mat sau s fac plângere penal , iar perioada de acordare a asisten ei legale i psihologice este cu 3 luni mai mare decât în cazul adul ilor.

În cazul în care nu se cunoa te vârsta exact a victimei i atunci când exist motive s se b nuiasc c victima este un copil, pe timpul verific rii vârstei, conform legii nr. 300/ 2006 se va considera c acea persoan este un copil i i se vor acorda masurile de protec ie specifice. Din momentul în care un copil neînso it este identificat ca victim :

- a) va fi reprezentat de un tutore legal, o organiza ie sau o autoritate care va ac iona în interesul copilului;
- b) se vor lua masurile pentru stabilirea identit ii i na ionalit ii victimei;
- c) se vor face eforturile necesare identific rii familiei victimei, dac aceasta serve te intereselor copilului⁹.

Hot rârea nr. 1.238 din 10 octombrie 2007 *privind aprobarea Standardelor na ionale specifice pentru serviciile specializate de asisten i protec ie a victimelor traficului de persoane* este un instrument legislativ care reglementeaz re elele na ionale de servicii si de protec ie a victimelor traficului de persoane, serviciile acordate i calitatea acestora, m suri privind asigurarea unui mediu optim victimelor traficului de persoane, asigurarea personalului calificat necesar i perfec ionarea continu a acestora.

Dup semnarea Conven iei privind drepturile copilului, aceasta a fost ratificat prin adoptarea *Legii nr. 18 din septembrie 1990*. Aceasta legifereaz : „Statele p r i se angajeaz s respecte i s garanteze drepturile stabilite în prezenta conven ie tuturor copiilor din jurisdic ia lor, indiferent de ras , culoare, sex, limb , religie, opinie politic sau alt opinie, de na ionalitate, apartenen a etnic sau originea social , de situa ia material , incapacitatea fizic , de statutul la na tere sau de statutul dobândit al copilului ori al p rin ilor sau al reprezentan ilor legali ai acestuia. Statele p r i vor lua toate m surile de protejare a copilului împotriva oric rei forme de discriminare sau

9. Legea 300/2006 pentru ratificarea Conven iei Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiin e umane, adoptat la 3 mai 2005, semnat de România la Var ovia la 16 mai 2005.

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

de sancționare pe considerente înând de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților legali sau ale membrilor familiei sale. În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala”.

Legea nr. 203 din 15 noiembrie 2000 pentru ratificarea *Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 182/1999 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor*, adoptată la cea de-a 87-a sesiune a Conferinței Generale a Organizației Internaționale a Muncii la Geneva la 17 iunie 1999 este un instrument național util pentru protecția minorilor..

În 2003 a fost promulgată *Legea nr. 196 privind prevenirea și combaterea pornografiei*. În textul acesteia, în special la art. 10 se incriminează orice activitate de recrutare, precum și de obligare sau de folosire a minorilor în orice act cu caracter obscen, orice astfel de fapte fiind pedepsite cu închisoarea de la 3 la 12 ani precum și cu interzicerea unor drepturi.

Legea nr. 272/2004 cu privire la protecția și promovarea drepturilor copilului tratează aspecte privind: drepturile și libertățile cetățenilor; caracteristicile mediului familial, al mijloacelor alternative, al sistemului de sănătate; servicii acordate refugiaților; protecția copilului pe baze nediscriminatorii pentru promovarea și respectarea interesului copilului; ansele egale și altele.

La art. 99 legea prevede: „*Copilul are dreptul de a fi protejat împotriva oricărei forme de exploatare*” și se accentuează din nou necesitatea de a preveni și combate fenomenul exploatarei, traficului și abuzului.

Deoarece instituțiile de stat trebuiau să implementeze legislația referitoare la combaterea traficului de ființe umane, atât cea internațională cât și cea națională, s-au elaborat strategii și instrumente de monitorizare și coordonare dintre care enumerăm:

- **Strategia Națională împotriva traficului de persoane pentru perioada 2006 – 2010;**

- **Planul Național de Acțiune 2008 - 2010 pentru implementarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane 2006 – 2010-** documente care prezintă informații generale relevante, definirea problemei și principalele domenii de acțiune și obiective strategice în domeniul traficului de persoane. Obiectivele

DELINCVEN A JUVENIL

strategice sunt prezentate detaliat, subordonând obiective specifice, activități, responsabili și parteneri, surse de finanțare, termene de realizare, monitorizare și evaluare precum și indicatori de evaluare.

3. Concluzii

România a transpus deja mare parte din recomandările și dispozițiile comunitare în legislația internă, cum ar fi: Instituția Raportorului Național, măsuri pentru descurajarea cererii serviciilor sexuale, prevederea în dreptul intern a unui termen de recuperare și reflecție de cel puțin 30 de zile pentru victimele traficului, ș.a., având în prezent un sistem legislativ și instituțional modern în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane și îndeosebi a traficului de copii, în spiritul tendințelor la nivel european. De aceea, se poate aprecia că România a făcut în ultimii ani progrese importante în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane, actuala criză economico-financiară fiind o oportunitate cu instituții și departamente specializate, iar personalul acestora este pregătit la un nivel superior. În prezent putem vorbi de faptul că România, prin cadrul normativ perfecționat și prin instituțiile statului cu atribuții în domeniul rezolvat multe dintre aspectele negative ale acestui segment al criminalității organizate semnalate în trecut, fiind în poziția de a putea oferi expertiză și bune practici și altor parteneri europeni.

Apreciem totuși că mai sunt necesare completări legislative privind autorizarea autorităților pentru a interveni mai eficient în cazurile de neglijență sau expunere la risc a minorilor de către propriii părinți (copii fără documente de identitate, nu frecventează școala, sunt forțați să cerșească). Serviciile sociale trebuie să acționeze cu mai multă flexibilitate și mobilitate. Legislația ar trebui să definească mai clar recrutarea ca activitate infracțională, iar în cazul recrutorilor să se prevadă pedepse mai eficiente și norme procedurale pentru diminuarea timpului de rezolvare a cazurilor în instanță. Reglementarea prostituției ar putea reduce semnificativ numărul victimelor traficate, inclusiv minore.

Circulația pe străzi a copiilor în timpul nopții dar și accesul tinerilor și copiilor în cluburi sau baruri ar trebui mai bine controlate, așa cum este prevăzut în legislațiile altor state, prin stabilirea unor limite de ore și vârstă.

Potrivit opiniilor experților, situația socio-economică generală ar putea avea un impact mai puternic decât susținerea necorespunzătoare a copiilor de către familie ori existența unui mediu

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

familial abuziv și violent, ca factori de risc, „push factors” (factori de împingere) într-o situație de trafic.

Având în vedere faptul că evoluția socio-economică specific perioadei de criză creează, pentru părinții și copiii, un risc deosebit de a intra într-un cerc vicios al lipsei resurselor, al lipsei de îngrijire și sprijin emoțional pentru copiii lor, este necesar un efort global din partea agenților de aplicare a legii și societatea civilă (ONG-uri) în cooperare cu organizațiile UE și internaționale pentru a depăși aceste obstacole.

Bibliografie

1. COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD, Fifty-first session Geneva, 25 May-12 June 2009, General Comment No 12, “The right of the child to be heard”.
2. EU Fundamental Rights Agency, Child Trafficking in the European Union Challenges, perspectives and good practices, Vienna 2009 – <http://fra.europa.eu>
3. <http://anitp.mai.gov.ro/ro/docs/rapoarte/>
4. Terre des Hommes, Lost Kids, Lost Futures. The European Union’s Response to Child Trafficking, www.terredeshommes.org

DELINCVEN A JUVENIL

U.A.S.&C.S.A.S.U

Delincven a juvenil , anul III, num rul 1, octombrie 2010

I.S.S.N. 1844-7473

Pag. 53-62

Abstract:

Present paper deals with some aspect of the juvenile court hearing in terms of how Romanian international regulations have been transposed into national law. Juvenile hearing is an important activity in the development of justice with a special charge for both the psychological as well as heard at hearing. Number of situations where children are called to testify about various events attended by or on be known to say an increasing trend of opinion. Work and aim to attract attention and hearing about the necessity of exhibition material in an appropriate framework the legal and human and professional qualities of the person who hers are psychological primary. It must therefore pay particular attention to knowledge of domestic and international regulation that governs the hearing of the minor in order to protect the principle of the minor's best interest.

Keywords:

*court hearing,
minor's best interest*

**AUDIAREA
MINORULUI
DE C TRE INSTAN
- REFLECTAREA
NORMELOR
INTERNA IONALE
ÎN DREPTUL INTERN**

Lect.univ.drd.

Mihaela Cristina MOCANU

Facultatea de Drept i tiin e
Administrative,
Universitatea „Andrei aguna”,
Magistrat,
Pre edintele Sec iei Civile
a Tribunalului Constan a

DELINCVEN A JUVENIL

Convenia Organizaia Na iunilor Unite cu privire la drepturile copilului adoptat la 20 decembrie 1989¹⁰ (denumit în continuare Convenie) a constituit o surs de inspiraie semnificativ pentru legislaia intern în materie de protec ia copilului. Prevederile sale au fost transpuse aproape integral în actele normative cele mai semnificative în aceast materie, respectiv Legea nr.272/2004 privind protec ia i promovarea drepturilor copilului i Legea nr.273/2004 privind adop ia.

Organizaia Na iunilor Unite a adoptat îns i standarde privind protec ia drepturilor copilului în situa ia în care acesta vine în contact cu instan a judec toareasc în vederea eficientiz rii principiului inserat în art.12 din Convenie potrivit c ruia copilul are dreptul de a- i exprima liber opinia asupra oric ror probleme care îl prive te.

Standardele se refer la sisteme centrate pe copil, care s recunoasc faptul c un copil aflat în contact cu sistemul juridic este subiect al drepturilor i libert ilor fundamentale i s asigure c toate ac iunile vor fi c l uzite, în primul rând, de interesul superior al copilului. Al turi de Convenie este important s men ion m Regulile standard minime ale Organizaiei Na iunilor Unite pentru administrarea justiei juvenile (denumite Regulile de la Beijing) din 1985, Principiile Organizaiei Na iunilor Unite pentru prevenirea delincven ei juvenile (denumite Principiile de la Riyadh) din 1990, Regulile Organizaiei Na iunilor Unite pentru protec ia minorilor priva i de liberate adoptate în 1990, Principiile de ac iune privind copiii în sistemul penal etc.

Aceste standarde sunt instrumente esen iale pentru promovarea drepturilor copilului, în general, i pentru asigurarea respect rii drepturilor copiilor afecta i de sistemul juridic prin ac iuni penale sau civile. Ele se concentreaz asupra nevoilor i intereselor specifice ale copilului, care difer , din multe puncte de vedere, de cele ale adul ilor.

Este important de re inut c situa iile în care copiii intr în contact cu profesioni ti din domeniul juridic - de exemplu, atunci când copii au calitatea de victim sau martor într-un proces penal, în cazuri de divor al p rin ilor lor sau în situa ii în care urmeaz s fie separa i

¹⁰ Ratificat de România prin Legea 109/18.09.1990 publicat în Monitorul Oficial nr.199/1990.

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

de prin i i, eventual, s devin subiec i ai unei m suri de plasament - pot fi traumatizante. De aceea, cei care lucreaz în sistemul juridic au obliga ia de a respecta drepturile i nevoile copilului i de a-l trata cu în elegere i simpatie.

Judec torii, procurorii i avoca ii au un rol esen ial în protec ia drepturilor omului atunci când este vorba de persoane suspectate sau acuzate de s vâr irea unor infrac iuni. Responsabilitatea acestora este cu atât mai important atunci când procedurile juridice privesc copiii care se afl în conflict cu legea sau sunt implica i în proceduri privind separarea de familie sau adop ia. Astfel de cazuri necesit cuno tin e i abilit i speciale din partea judec torilor, procurorilor, avoca ilor i a altor profesioni ti implica i. Comitetul pentru Drepturile Copilului, care monitorizeaz Conven ia Organiza iei Na iunilor Unite cu privire la drepturile copilului, a recomandat adesea statelor s introduc sau s consolideze programe de formare pentru to i cei care sunt implica i în sistemul justi iei juvenile¹¹.

Audierea copilului la tribunal este o activitate care impune acordarea unei aten ii deosebite i presupune o preg tire specific care s corespund cerin elor unei astfel de activit i.

Num rul de situa ii în care copiii sunt chema i s depun m rturie cu privire la diferite evenimente la care au asistat sau au fost implica i cunoa te o tendin ascendent . Copiii pot fi audia i fie în calitate de victim a s vâr irii unei infrac iuni, fie în calitate de martor la un eveniment sau ca persoan interesat în procedura aflat în derulare în fa a instan ei.

Tocmai de aceea rezultatul unei audieri personale a unui copil de c tre un tribunal, depinde în mod esen ial de felul în care judec torul este capabil s empatizeze cu starea psihologic particular a copilului i dac este capabil s construiasc o discu ie cu copilul.

Într-un studiu¹² privind aspecte psihologice ale demersului de intervievare a copilului în instan a s-a sus inut c „doar dac se

¹¹ În acest sens amintim c pachetul legislativ adoptat de România în anul 2004 privind protec ia i promovarea drepturilor copilului a fost o consecin a Strategiei de reform a sistemului judiciar pentru perioada 2003-2007, care a stabilit printre obiectivele sale strategice eficientizarea actului de justi ie în direc ia reorganizarii institu ionale, urm rindu-se specializarea instan elor de judecat ;

¹² G. Visu Petra, C. Borlean, *Aspecte psihologice in demersul de intervievare a copilului în instan* , publicat în Revista „Justi ia în actualitate”, nr.1/2010, p.91-98;

DELINCVEN A JUVENIL

examineaz atent cum i ce i amintesc copiii i dinamica acestor procese pe parcursul dezvoltarii se pot evalua abilitile de memorare al copiilor n contexte reale, cum ar fi sala de judecat ”.

De i legisla ia româneasc ¹³ a transpus o mare parte a reglement rilor interna ionale¹⁴ referitoare la drepturile copilului n materie de audiere a minorului, regulile privind audierea n sine nu sunt unele deosebite i nici reglementate n am nunt. i vorbim aici de materia civil când minorul este audiat n cazurile de separare familiei, a lu rii unor m suri de plasament sau tutela i adop ie.

În situa ia n care minorul este audiat n cadrul procesului penal unde el poate avea calitatea de victim , infractor sau martor, procedura este una riguros reglementat de Codul de procedur penal .

În materie civil audierea minorului este reglementat expres n cazul copilului abuzat sau neglijat¹⁵, n stabilirea unei masuri de protec ie special ¹⁶ i n chestiuni reglementate de Codul familiei. În acest din urm caz se prevede¹⁷ c audierea se desf oar n camera de consiliu f r ca p r ile sau alte persoane s fie de fa , dac , prin împrejur rile cauzei, instan a g se te necesar.

Prin urmare legisla ia intern a optat pentru o aplicare larg i, totodat flexibil a dreptului copilului de a- i exprima liber opinia n litigiile care îl privesc. Larg , pentru c legea nu impune limite aspectelor vizate, flexibil , pentru c judec torul este cel care stabile te n fiecare caz cum se aplic principiile legale n interesul superior al copilului.

În primul rând, cu excep ia articolelor 95 al.3 i 125 al.1 din Legea nr. 272/2004, legea român nu men ioneaz reguli speciale privind modalitatea de informare a minorului despre audierea sa. Este a adar, de competen a practicii judiciare i a jurispruden ei s fie creativ n acest sens. Anun area copilului cu privire la audiere se efectueaz n practic prin diverse modalit i, fie prin intermediul p rin ilor(n cazul divor ului), fie prin intermediul forului ce se ocup

¹³ Vorbim aici de Legea nr.272/2004;

¹⁴ Conven ia cu privire la Drepturile Copilului adoptat la 20 noiembrie 1990 prin rezolu iunea Adun rii General e Na ionale nr. 414/25 ratificat de România prin Legea 109/18.09.1990 publicat n Monitorul Oficial nr.199/1990.

¹⁵ A se vedea art.95 din Lg. nr.272/2004;

¹⁶ A se vedea art.125 al.2 din Lg. nr.272/2004;

¹⁷ A se vedea art.144¹ din Codul de procedur civil ;

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

de luarea măsurilor de protecție¹⁸, procedura citirii directe a minorului nefiind practicat.

Contrar a ceea ce se întâmplă în alte țări, România nu a ales varianta de a convoca copiii în mod sistematic pentru a-i audia în cazurile care le afectează direct interesele¹⁹. O astfel de concepție pare să fie conform principiului că exprimarea unei opinii este o libertate, și nu o obligație a copilului.

Obligația de a pune la dispoziția copilului informațiile pertinente prevăzute la art.24 al.3 din Convenție permite să se pună întrebarea dacă este oportun să se adreseze copilului, în funcție de discernământul său (de exemplu, de la vârsta de 10 ani încolo), o scrisoare de întrebare asupra posibilității de a fi audiat atunci când îi sunt afectate interesele. Ne referim aici, mai ales, la procedurile de contact cu părinții săi. O astfel de practică reprezintă, cu siguranță, o obligație administrativă suplimentară pentru instanțele judecătorești, dar prezintă avantajul că deciziile vor fi respectate mai ușor, nu numai de către copii, ci și de către părinți.

În orice caz, este de dorit ca scrisoarea sau convocarea adresată copilului să folosească termeni pe înțelesul vârstei sale și care să nu îi provoace teamă.

În al doilea rând în legătură cu locul ascultării copilului se impune a arăta că sălile de audiere sunt rareori locuri de audiere potrivite pentru copii. Prezența unui mare număr de oameni, îmbracă mintea judecătorilor, distanța, statul în picioare, poziția ridicată a membrilor tribunalului sunt elemente care pot descuraja copilul și care îi pot influența declarația.

Într-un studiu al Asociației Alternative Sociale intitulat „Analiza privind sistemul de justiție pentru copiii din România” publicat recent²⁰ s-a arătat că în instanțele din România audierea copilului se realizează în biroul judecătorului și nu într-un spațiu amenajat și dotat în acest scop. De asemenea același studiu relevă necesitatea unor proceduri standard de audiere a copilului, comune

¹⁸ Este vorba despre Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului;

¹⁹ Vezi art.56 bis din legea belgiană din 8 aprilie 1965: „Instanța juvenilă trebuie să convoace persoana de 12 ani cel puțin pentru scopuri de audiere, în litigiile cu persoanele învestite cu autoritate parentală, atunci când au loc dezbateri despre felul în care este îngrijit persoana sa, felul în care îi sunt administrate bunurile, exercitarea dreptului de vizită sau desemnarea persoanei menționate la art.34”.

²⁰ În cursul anului 2010 cu sprijinul financiar al UNICEF;

DELINCVEN A JUVENIL

autorit ilor²¹ care s con in pe lâng specificarea prezen ei anumitor persoane la audiere, tehnici i metode de audiere.

În al treilea rând se impun câteva preciz ri i în leg tur cu prezen a ter ilor la audiere.

Prezen a p r ilor în dosar i, mai ales, a p rin ilor, în timpul audierii copilului este o chestiune dezbtut intens, unii considerând c este o condi ie esen ial pentru respectarea principiului contradictorialit ii i deci a dreptului la un proces echitabil garantat de art.6 din Conven ia european a drepturilor omului

Audierea copilului singur de c tre judec tor face parte din regulile de procedur române ti în dreptul familiei. Numeroase legi str ine con in dispozi ii asem n toare, pentru a permite audierea copilului în afara prezen ei p r ilor²², f r s i se impun nimic²³.

Totu i în cazul în care este vorba despre un copil abuzat sau neglijat această audiere trebuie s aib loc în camera de consiliu, în prezen a unui psiholog²⁴.

Este clar c regulile de procedur clasice, gândite pentru litigiile între adul i trebuie s fie adaptate atunci când este vorba despre un copil.

Practica româneasc , precum i cea a altor ri consider c audierea unui copil singur nu contravine dreptului la un proces echitabil. i acest lucru se i întâmpl în procedurile de drept comun în materie de familie i minori în cazul instan elor române. Copilul este audiat în prezen a unui psiholog doar în cazurile ce privesc luarea

²¹ Poli ie, parchet, instan .

²² Vezi art. 388-1 din Codul civil francez: "În orice procedur care îl afectează , minorul cu discern mânt poate, f r s prejudicieze dispozi iile referitoare la interven ia sau consim mântul s u, s fie audiat de judec tor sau de persoana desemnat de judec tor în acest sens. Dacă minorul este cel care a cerut audierea, aceasta nu poate fi refuzat decât de o decizie motivat special. El poate fi audiat singur, cu un avocat sau o persoan la alegerea sa. Dacă alegerea nu corespunde interesului minorului, judec torul poate desemna o alt persoan . Audierea minorului nu îi confer calitatea de parte la procedur "

²³ Vezi art.931 din Codul judiciar belgian: „....Totu i în orice procedur care îl prive te, minorul cu discern mânt poate, la cererea sa sau la decizia unui judec tor, f r s se prejudicieze dispozi iile legale referitoare la interven ia sa voluntar i la consim mântul s u, s fie audiat, în afara prezen ei p r ilor, de c tre judec tor sau de c tre persoana desemnat de acesta în acest scop, pe cheltuiala ambelor p r i. Decizia judec torului nu poate fi apelatMinorul este audiat singur, cu excep ia situa iei în care judec torul decide c trebuie s fie asistat, în interesul minorului”.

²⁴ Art.125 al.2 din Legea 272/2004.

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

unor m suri speciale cu privire la persoana copilului, m suri prev zute de Legea nr.272/2003. Îns dac chestiunea respect rii drepturilor de ap rare din perspectiva audierii copilului singur ar fi ridicat în mod expres judec torului, acesta ar trebui s justifice aceast audiere în scopul interesului superior al copilului garantat de art.3 al.1 din Conven ie.

În fine cu privire la forma audierii, ar t m c ascultarea copilului nu este supus formalit ii jur mântului, cu excep ia cazurilor în care este vorba despre un fapt clar care trebuie s serveasc drept prob i pentru care legea autorizeaz m rturia. În acest caz, sunt aplicabile toate regulile de procedur referitoare la audierea unui martor.

Cu excep ia cazurilor de m rturie, utilizarea întreb rilor i a r spunsurilor trebuie evitat pentru a nu da impresia unui interogatoriu. Copilul trebuie s se simt încrez tor. Dac ascultarea are loc la cererea sa, este bine s se creeze un climat care s permit identificarea problemelor care îl preocup cu adev rat. Dac ascultarea este cerut de judec tor, copilul trebuie s aib posibilitatea de a- i exprima punctele de vedere f r s ia pozi ie fa de una sau alta dintre cererile p rin ilor. El poate i trebuie s ia pozi ie doar când se cere luarea unei m suri cu privire la persoana sa.

Judec torul trebuie s fie con tient c exist posibilitatea de manipulare a copilului de c tre p rin ii s i i riscul s se lase el însu i influen at emo ional. Ascultarea copilului de c tre judec tor necesit mult experien i abilitate. Tocmai aceasta ar trebuie s fi efectuat de magistra i specializa i, cu o form corespunz toare. În România audierea se efectueaz de judec tori specializa i în solu ionarea unor astfel de cauze îns f r o preg tire în domeniul psihologic.

Atunci când regulile de procedur nu impun ascultarea direct de c tre judec tor, este indicat ca ascultarea s fie efectuat de un alt profesionist calificat: psihiatru, psiholog sau un asistent social care va redacta un raport, în cazul unui copil tulburat de un conflict foarte puternic sau traumatizant. Al turi de cuno tin ele de specialitate necesare, exist i avantajul c judec torul este pus la ad post fa de orice critic la adresa neutralit ii sale. O astfel de procedur a început s fie conturat i în practica judiciar intern .

În legisla ia româneasc nu se prevede în mod expres obliga ia pentru judec tor a încheierii unui proces verbal atunci când el este audiat într-o cauz civil .

DELINCVEN A JUVENIL

În dreptul anglo-saxon această obligație există, transcrierea audierii impunându-se a fi integral atunci când copilul a fost audiat singur, în lipsa altor persoane.

Dreptul continental fondat pe respectarea regulii legale, este mai puțin exigent în această privință. Legislația belgiană menționează obligația de a încheia un proces-verbal care va fi anexat la dosarul de procedură, dar nu face nici o precizare privind conținutul acestui document. În practică, judecătorul face el însuși un raport de sinteză la întâlnire, adesea fără intervenția greșierului a cărui prezență nu este necesară în cursul audierii. Legea franceză nu conține nicio aluzie la procesul-verbal. Conform doctrinei, judecătorul va decide dacă va redacta sau nu un proces-verbal. Totuși, judecătorul trebuie să comunice elementele de care va ține cont în decizia sa.

Practica română, respectând regulile procedurii naționale, va trebui să determine forma în care va fi consemnată întâlnirea dintre copil și judecător. Nu există în momentul de față reguli specifice privind audierea copilului, însă practica recentă tinde spre întocmirea unui act de consemnare a opiniei copilului.

Deși Convenția europeană privind exercitarea drepturilor copiilor aprobată la 8 septembrie 1995 de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei nu a fost ratificată până în prezent de România, dispozițiile sale referitoare la ascultarea copiilor pot fi o sursă de inspirație pentru judecător, fără să fie obligatorii, întrucât această convenție a fost adoptată pentru a ajuta statele membre ale Consiliului Europei și alte state părți la Convenția Organizației Națiunilor Unite să respecte art.4 al acesteia din urmă.²⁵

Deși România a ales modalitatea cea mai generoasă de a pune în aplicare în dreptul intern prevederile art.12 din Convenția Organizației Națiunilor Unite, fixând vârsta de audiere de la 10 ani și lăsând judecătorului posibilitatea de a asculta copilul și sub această vârstă, există anumite constrângeri impuse cum ar fi: obligația de a asculta copiii care au împlinit vârsta de 10 ani, dacă aceștia își manifestă dorința de a-și exprima opinia în toate procedurile judiciare care îi privesc fie direct, fie indirect (art.24 al.2 din Legea nr.272/2004); obligația de a veghea în cadrul acestor proceduri la cerințele copilului de a primi toate informațiile pertinente și, mai ales,

²⁵ A se vedea raportul explicativ nr.4 al Convenției Europene privind exercitarea drepturilor copilului, convenție neratificată până la acest moment de către România.

Anul III, nr. 1, octombrie 2010

la consecin ele pe care le poate avea opinia sa, dac este respectat , i asupra consecin elor oric rei decizii care îl prive te (art.2 al.2 din Legea nr.272/2004); obliga ia de a ine seama de opinia copilului, în func ie de vârsta i gradul s u de maturitate (art.6 lit.h i 24 al.4 din Legea 272/2004); obliga ia de a motiva refuzul ascult rii unui copil sau de a comunica o informa ie cerut (art.24 al.5 din legea 272/2004); obliga ia de a asculta un copil care a împlinit vârsta de 10 ani în cadrul procedurilor care vizeaz stabilirea unei m suri de protec ie social , iar în cazul în care este vorba despre un copil abuzat sau neglijat, această audiere trebuie s aib loc în camera de consiliu, în prezen a unui psiholog (art.125 al.2 din Legea nr.272/2004).

În final ar t m c sarcina persoanei care audiaz minorul este una extrem de dificil . Judec torul trebuie s umanizeze aceste dispozi ii legale, instaurând practici prin care copilul s se simt respectat. Autorit ile publice au responsabilitatea de a pune la dispozi ia instan elor judec tore ti mijloacele materiale pentru a realiza audierile în cele mai bune condi ii i prin mecanismele pe care le are la îndemân s formeze judec torii i sub aspect psihologic. Realizarea unei audieri de succes presupune respectarea unor etape ale audierii care dac nu iau în calcul nivelul de dezvoltare cognitiv i verbal a copilului, precum i importan a contextului în care se realizeaz audierea pot conduce la concluzii eronate.

Bibliografie

1. Legea nr. 272/2002 privind protec ia i promovarea drepturilor copilului;
2. Legea nr. 273/2004 privind adop ia;
3. Codul de procedur civil ;
4. G. Visu Petra, C. Borlean, *Aspecte psihologice în demersul de interviuare a copilului în instan* , Revista „Justi ia în actualitate”, Consiliul Superior al Magistraturii, p.91;
5. R. Hodgkin, P. Newell, *Manualul pentru implementarea Conven iei cu privire la drepturile copilului*, UNICEF, 2002;
6. Legea 109/18.09.1990 privind ratificarea Conven ia cu privire la Drepturile Copilului adoptat la 20 noiembrie 1990 prin rezolu iunea Adun rii General e a Na iunilor Unite nr. 414/25;
7. www.unicef.org.-UNICEF;
8. J. Nusbaum Feller, H.A. Davidsob, M. Hardin, R.M. Horowitz, *Colaborarea cu tribunalele pentru protec ia copilului*, 1992, <http://www.chilwelfare.gov/pubs/usermanuals/courts/courts.pdf>.

DELINCVEN A JUVENIL
